

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 70-71 (6910-6911)
1998 йил 8 сентябрь, сешанбаСотувда эркин
нархда

ИЛК САБОҚ, ИЛК ТАСАВВУР

Биринчи кўнғироқ

Мактабимизга биринчи кириб келганимизда бизни меҳрибон устозларимиз кутиб олишди. Секин-аста устозларимиз билан биргаликда мактаб ҳовлисига тушдик. Тавба, бунча кўп бўлмаса ўқувчилар! Ҳаммасининг қўлида гул, мураббийни ураб олишган. Устозим қўлимдан ушлаб, болаларнинг олдига олиб келиб қўйди. Бу болаларнинг биттасини танимайман-ку! Шу вақт «Ойижон!» деб йиғлагим келди. Лекин ўғил боламан! Ойим менга:

— «Мактабда болалар йиғламайди, йиғласа уят бўлади», — деганлар. Шунинг учун ўзимни тутиб олдим. Атрофимдаги болалар менга қараб туришибди. Танишгилари келаяпти шекли, деб уйладим.

— Салом, менинг исмим Ойбек...

Улар ҳам кетма-кет исмларини айтиб кетишди. Нодир, Жамол, Нуриддин... Улар билан танишиб олгач, ўзимни сал бошқачароқ ҳис қилдим. Чунки улар билан танишмасдан қараб турарсам, ноқулай эди-да!

Шу пайт ҳамма жим бўлиб қолди. Қасрдандир таниш мусиқа янгради. Қасрда эшитганман бу мусиқани? Ҳа, эсимга тушди, бу ахир Ўзбекистоннинг мадҳияси-ку! Ҳамма сингари мен ҳам қаддимни ростлаб ол-

дим ва ичимда мадҳияни такрорлай бошладим.

Кейин бизни даврага таклиф этишди. Биз бир қатор бўлиб устозимиз бошчилигида даврага кириб келдик. Ҳамма бизни

қарсақлар билан олқишлашарди мактабга илк қадам қўйганимиз билан қўлашарди. Бизга атаб шърлар, кўшиқлар, айтиб бердилар. Кейин навбат бизга келди. Мен уйда ойижоним ургатган шърни айтиб бердим.

Дунёда хилма-хил касблар бор. Улар орасида ўқитувчиликдек машаққатли, аммо фохрлиси бўлмаса керак. Севимли устозимиз Маҳбуба опам ҳам, мана шундай касб эгаси. У киши бир неча йилдан буён математика фани-

ништириб борадилар. Баъзан танаффусларда ҳам ўқувчиларга нималарнидир қўйиб-пишиб тушунтираётганларнинг гувоҳи бўламиз. Айрим ўқувчиларнинг илтимосига кўра, дарслардан сўнг уларга тестларни ечинда қўмаклашадилар. Бун-

ТАШАККУРСИЗГА, УСТОЗ!

дан сабоқ берадилар.

Маҳбуба опа дарсни шундай қизиқарли утадиларки, ўқувчиларни шундай сеҳрлаб қўядиларки, кўпинча танаффус бўлганини ҳам билмай қоламиз. Чунки у киши дарсда фақатгина мавзу билан чекланиб қолмай, турли бошқотирмалар, дунёда буладиган ўзгаришлар (албатта, математикага теглиши) билан та-

дан ташқари, Маҳбуба опа мактабда хотин-қизлар уюшмасининг раиси, қизларнинг энг яқин сирдоши, ҳамлард киши-си. Истардикки, меҳрибон устозимиз доимо соғ-саломат бўлсинлар!

Нечун пойларингга ҳатто жаҳонгир,
«Бошимни қўйинг»,
деб васият этмиш.

Дунёда муаллим бўлмаса агар,
Ҳаёт ҳам бўлмасди,
бу қадар гўзал...
Менга ухшаган тенгдошларим ҳам ўзлари билган шърлар

Нечун сенга шўнча эъзоз ва фахр,
Авлодлар бир умр ашборлар битмиш?
Чунки сен муаллим, зероки, сенда Инсоний қаср бор, муҳташам.
Камтарлик, сахийлик, одоб зиёда, Шафқат ва ғамхўрлик сенда мужассам...

Ҳурматли «Тонг юлдузи» илтимос сендан, бу ташаккуримизни сеvimли устозимизга етказ деб,
Гулруҳ ЖУМАЕВА,
Дилфуза РАҲМАТОВА,
Ғиждувон тумани 6-мактабнинг 10-«Б» синф ўқувчилари.

рини айтиб беришди. Кейин кўнғироқ чалинди... Биринчи кўнғироқ! Худди ҳамма сеҳрлаб қўйилгандек жим турар, ҳамманинг кузи кўнғироқни силки-тиб-силкитиб чалаётган қизалоқда эди. Кўнғироқ тингач, ҳамма қарсақ чалиб юборди. Кейин бизни кенг ва чиройли хонага олиб киришди. Паргаларда бизга аталган сумкалар, китоблар, қўйингки, мактабга керакли барча ўқув қуроллари турарди. Қандай маза! Энди ўқувчимиз! Балки сиз ҳам биринчи марта мактабингиз оstonасига қа-

дам қўйганингизда ҳаяжонлангандирсиз? Биладан ҳамма ҳаяжонланади. Шундай қилиб, биринчи дарсимиз-Мустақиллик дарси бошланди. Ҳа, мен сизни биринчи ўқитувчим билан таништираман-ку! Уларнинг исмлари Нодир опа! Энди бизларни ўқув йилининг охиригача ўқитарканлар. Мустақиллик дарсида улар биздан мадҳияни билиш-билмаслигимизни сурадилар. Бунга қарангки, синфимиздаги барча ўқувчилар мадҳияни еддан билишаркан! Ҳаммамиз биргаликда мадҳияни қўйладик. Кейин ўқитувчимиз бизларни Республикамиз герби, байроғи билан таништирдилар. Биз биринчи дарсда устозимиз билан кўп нарсалар ҳақида суҳбатлашдик. Улар мактаб ўқувчиси қандай бўлиши кераклигини, катталар олдида ўзини қандай тутиши тўғрисида кўп гапирдилар. Вой, мана танаффус ҳам бўлди. Лекин мен танаффусга чиқиш-чиқмаслигимни билмайман. Чунки, ҳозиргина ўқитувчимиз дарсга кечикиб келиш энг ёмон одатлардан бири эканлигини айтдилар. Жойимдан жилмай утиргандим, Жамол келиб «юр уйнаб келамиз», — деди. Мен унга ўқитувчимиз айтган гапларини айтгандим, у қўлиб, «танаффус бемалол стади. Кечикмаймиз, деди. Шундай қилиб биз мактабимизни айланишга тушдик. Кенг, чиройли қилиб безатилган хоналарни кўрдик. Бу хоналарда катта синфлар ўқишаркан. Биз синфда кўп утирмадик. Уйга келарканман, севинчим ичимга сиғмасди. Узоқдан — Ойижон! — деб уйга отилиб кирдим. Ойим ҳам мени маҳкам кучоқлаб олдилар. Ойижонимга мактабда бўлган воқеаларни бирма-бир сузлаб бердим. Улар эса менинг пешонамдан упиб: «Табриклайман болам, мана сен энди катта йигит бўлиб қолдинг», дедилар. Кейин китобларимни бирма-бир олиб, мақтандим. Ойижоним ҳамма китобларимни чиройли қоғозга ураб бердилар. Кейин дадажоним ишдан келиб қолдилар. Уларга ҳам сумкамни кутариб бориб мақтандим. Мени мақтанчоқ экан, деб уйламанг, яна! Жуда ҳурсанд бўлганим учун уларга «катта йигит» бўлиб қолганимни курсатгим келди-да! Шукун уйимизда ҳақиқий байрам бўлди!

Ойбек ЭРГАШЕВ
Тошкент вилояти.
Паркент туманидаги
35-ўрта мактабнинг
1-синф ўқувчиси
(Ойбекнинг сўзларини
Озода Турсунбоева ёзиб олди)

Эркин ВОҲИДОВ

ЯЙРА, ОЗОД ЎЗБЕКИСТОН

Кечмишинг тимсоли, ўлкам; лоззор
чўнг тоғларинг.
Тоғдайин кўксингда қотган лоладек
қон доғларинг.
Ўтди золимлар неча, топтаб бу зар
тупроқларинг,
Бу замин янги замон, эрку камолат
чоғларинг.
Яйра, озод Ўзбекистон, яшнасин гул боғларинг.
Асрий армонинг, даҳо фарзандларинг
қилган ният

Бу шеърни
ёд олинг

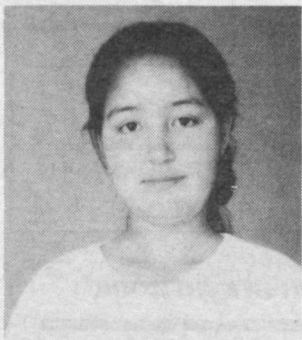
Хурриятдир, хурриятдир, хурриятдир, хуррият.
Сўлмади умид чароғи, тоза имон, руҳият,
Бўл омон, озод заминда мустақил жумхурият.
Яйра, озод Ўзбекистон, яшнасин гул боғларинг.
Эй қўш севган диёр, оламга кенг
бағрингни оч.
Илму фан, санъат зиёсин қайтадан
оламга соч.
Қарчиғай ўғлонларинг борлиқ узра ёзсин қўлоч.
Юксалиб қадринг жаҳонда давлатинг
топсин ривож.
Яйра, озод Ўзбекистон, яшнасин гул боғларинг.

Миробод туманидаги Низомий номли 214-мактабда 1200 ўқувчи тахсил олади. Унда алоҳида эътиборда турадиган банк, она тили ва адабиётга ихтисослашган махсус синфлар бор.

Севимли устозлари Муаттар Алимбекова раҳбарлигидаги «Ниҳол» номли адабиёт тўғараги аъзолари она тили фанларини чуқур

ўзлаштирган ҳолда, эркин мақола, ҳикоя ва шеърлар машқ қилишади. Тез-тез деворий газеталар чиқаришиб, ижод намуналаридан бериб боришади.

Куйидагиларни «Ниҳол» тўғараги аъзолари ёзишди.

ДИЛИМГА ТУГИБ ҚЎЙДИМ

Мактаб остонасидан қадам қуяр эканман, қадрдон синфдошларимни, меҳрибон муаллимларимни соғинганимни яна бир бор ҳис этдим. Кузларида шодлик билан «Эҳ, ўқувчилик йилларига нима етсин!» дея муаллимларимиз барчамизни бир-бир бағриларига босишарди, болаларнинг ҳазил-ҳузуллари, таътил ҳақида тўқиллашиб гапиришлари четдан кузатиб турган ота-оналарни ҳам ҳаяжонга солди.

Айниқса, бу йил 1-синфга қадам қўйган жажжи укажон ва сингил-жонларимизга қараб бундан саккиз йил аввалги ҳолатларимни эслаб қулиб қўйдим.

Қўнғироқ чалиниб синфга кирганимизда, синф раҳбаримиз янги ўқув йили билан ҳаммамизни яна бир бора табриклаб, ўқишларимизда муваффақиятлар тиладилар. Унинг гапларини тинглар эканман, фақат «аъло» баҳоларга ўқишларини, она Ватанимиз равнақиға уз улўшимни қўшадиган фарзанд бўлиб етишишни дилимга тутиб қўйдим.

Дилноза ИЛЁСОВА,
9-синф.

СИЗГА ЎХШАГИМ КЕЛАДИ, БУВАЖОН!

вилари ҳақида иншо ёзиб келсин, дедилар. Шу дарсдан чиқдим, уйга қайтгунча уйланиб келдим, албатта, бувамлар, яъни дадамнинг дадалари ҳақида ёзаман, деб кўнглимга тутиб қўйдим.

Уша кўни бувижоним билан узоқ суҳбатлашдим. Бувамнинг кўп йиллар давомида «Қорасув» жамоа ҳужалигида раис бўлганлари, қоқоқ қолхозни оёққа тургазганлари, очарчилик уруш йилларида фронт орқасида қаттиқ меҳнат қилганларини билиб олдим.

Бувам жанг майдонларига ўзлари бош бўлиб совға-саломлар олиб борган эканлар. Доимо етим-есирларнинг бошини силар, ўзлари емасалар ҳам уларга берар эканлар. Ҳатто мана шу биз ўқиётган мактаб қурилиши учун идорани бажонидил бушатиб бер-

ган эканлар.

Бувамнинг олиб борган ишлари учун уша даврнинг машҳур кишилари ташаккурнома ёзиб юборган, бувижоним уша хатни хануз сақлаб юрадилар. Алексей Удалов деган ёзувчи бувамлар ҳақида китоб ҳам ёзибди.

Ҳукуматимиз бувамнинг меҳнатларини юксак тақдирлаб, жуда кўп орден ва медаллар билан мукофотлабди. Ҳозир шаҳримиздаги катта кўчалардан бири менинг бувам УС-МОНБЕК ОЛИМБЕКОВ номи билан аталади.

Бувамнинг расмларига узоқ тикилиб қолдим. Шундай одамнинг набираси эканимдан қалбим гурурга тўлди. «Мен ҳам сизга ўхшагим келади, буважон», деган суўлар кўнглимдан ўтди.

Эшитганларимни чиройли қилиб ёзиб, ўқитувчимга топширдим. Эртасига ўқитувчимиз жуда яхши ёзибсан, деб мактаб қўйдилар.

Дилшод ОЛИМБЕКОВ,
9-синф.

Бир кўни мен она тили дарсида ўқитувчилик қилдим. Бунинг учун аввал Муаттар опамлар менга жуда кўп нарсаларни тушунтирдилар. Уйда роса тайёрландим. Кейин дарсга кирдим. Худди ўқитувчимиздек. Опамиз орқада, мени кузатиб ўтирдилар. Олдинга бироз кўрқдим, кейин ўзимни тутиб олдим. Синфдошларим

МЕН ЎҚИТУВЧИ БЎЛДИМ

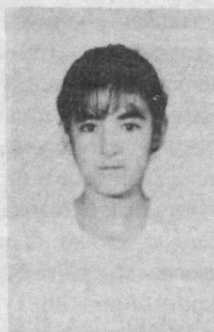
Таълим тизимининг янги қонунида ўқувчи фақат тингловчи эмас, балки иштирокчи бўлиши керак, дейилган экан. Бунинг мен газеталардан ўқиб, ўқитувчиларимдан эшитиб билиб олдим.

Мен кўндан бери ўқитувчи бўлишни орзу қилардим. Дафтарлар текширишни, ўқувчиларга дарс беришни ҳавас қиламан.

дарсда фаол қатнашиб, мени хурсанд қилишди. Шунда биз дарсларни яхши ўзлаштириб, фаол, интизомли бўлсак ўқитувчиларимизнинг қувонишларини сездим.

...Дарсдан чиқар эканман, албатта, ўқитувчи буламан, деб яна бир бор кўнглимдан ўтказдим.

Нодира
МУХИДДИНОВА,
10-синф.

Меҳнат

қилгандим ўзим.

Чиройига бир қаранг.

Ҳавас-ла қараб турсам

Дадажоним кулдилар.

«Ана шундай,

меҳнатнинг

Таги роҳат», — дедилар.

Дилнора ҒОЗИЕВА,
9-синф.

Бир кўни ўқитувчимиз бўйил Ойла йили эканини таъкидлаб, ҳар ким ўзининг бувалари, бу-

ЯХШИ НИЯТ

Мен келажакда менежер бўлмоқчиман. Менежер сузи немисча бўлиб. бошқариш деган маънони билдиради.

Менежер бўлиш ҳам қизиқ, ҳам мураккаб иш. Яхши уйланмаган ва аниқ бўлмаган мақсад билан иш ўқитувчи фирмалар, муваффақиятсизликка учраб, хонавайрон бўлганида уни бу вазиятдан менежер қутқаради.

Шу мақсадда мен мактабимизда очилган банк синфига имтиҳон топшириб кирдим. Бу синфда менежмент, ЭҲМ, иқтисод, чет тили дарслари чуқур ўргатилади.

Банк синфининг очилишида мактабимиз раҳбари Малика опа Ғозиеванинг ҳиссалари катта.

Асомиддин ҚУТБИДДИНОВ,
10-синф ўқувчиси.

УНИНГ ИСМИ ШОИРА

Мактабимизда Шоира деган қиз бор. Фамилияси Мўйдинова, 9-махсус синфда ўқийди, аълочи, хушмуомала ва жуда озода қиз.

Биз ҳаммамиз таътилда уч ой мазза қилиб дам олган бўлсак, Шоира бир ойгина дам олибди. Мактабга келаверибди, келаверибди. Нега дейсизми? Гап шундаки, у китобларни, кутубхонани жуда яхши кўради. Ҳар кўни дарсдан кейин кутубхонага кириб, кутубхона мудираси Насиба опа Ғаниевага ёрдам беради. Таътил кўнлари ҳам келиб, Насиба опа билан баб-баробар ишлайди.

Китобларни тартибли жойлаштириш, янгиларни ҳисобдан ўтказиш, кутубхонани саранжом саришта қилиш каби ишларни бемалол бажараверади. У келажакда кутубхоначи бўлмоқчи. Орзуга айб йўқ, шундай эмасми?

Зухра ХОТАМОВА,
9 — синф.

ЭЛ АРДОҚЛАГАН УСТОЗ

Яхши гапнинг қаноти булади деб бежиз айтишмаган экан. «Мухайе опамиз эл-юрт ҳурмати ордени билан тақдирландилар», деган хушхабар мактабга бир зумда тарқалди. Дарсдан кейин ҳаммамиз у кишини табриклагани уйларига шопилдик. Синфимизга янги келган Дилноза ҳам биз билан бораверди. Йўлда унга сеvimли устозимиз ҳақида гапириб бердим. Мухайе опа Исмоилова узоқ йиллар давомида мактабимизга раҳбарлик қилганлар, она тили ва адабиёт фанларидан дарс берганлар. Халқ маорифи аълочиси, «Меҳнат» фахрийси» каби унвонлари ҳам бор. Кўпчилигимизнинг ота-оналаримизни ҳам ўқитган. Мана шу мактабимизнинг ўзида 30 йил ишлабдилар... Кўп ўтмай Мухайе опамизнинг уйларига ҳам етиб бордик.

Устозимизнинг қўллари гулларга, уйлари меҳмонларга тулиб кетди.

Фотима ХОТАМОВА,
9 — синф.

ОНАЛАР ҚИЁСИ

Нимага
ўхшатай
онажонимни,
Баҳорий
гулларга
ўхшатсам

арзир.

Лек, афеус гуллар ҳам

бир кўни келиб

Сўлишиб, қовжираб қолиши

бордир.

Кўёшга ўхшатсам меҳрибонимни
Кўёш ҳам, албатта кеч
тушгач ботар.

Ою юлдузларга гар қиёсласам
Улар ҳам тонг чоғи кўздан

йўқолар.

Онанинг қиёси йўқдир ҳеч қачон
Оналар ўхшайди фақат онага.

Асрайлик уларни умр борица

Парвона бўлишар доим болага.
Лола БОБОЖОНОВА,
10-синф.

Машхур инглиз ёзувчиси Роберт Луис Стивенсон ёшларни ҳалоллик, мардлик руҳида тарбияладиган улмас романларини («Хазиналар ороли», «Меросхур», «Катриона») узининг суякли фарзандлари учун яратган эди. Бола азиз, одоби ундан-да азиз, деган шарқона мақол XIX асрда Британия оролига ҳам етиб боради. Уша пайтлари дунёни титратиб турган салтанат узининг куч-қудратига, битмас-туганмас моддий бойликларига маҳлиё бўлиб, сархуш ҳаёт кечираётган замонда «соғлар ораси»дан муносиб урин тополмаган дилхаста адиб рузгори билан биргаликда «Хазиналар ороли»га бош олиб кетади. Чунки, Р. Л. Стивенсон келажак қайғуси билан яшарди. Уни муҳташам саройлар, чучмал ваъзхонлик, палагда ватанпарварлик каби ёлгон дунё ташвишлари мутлақо қизиқтирмасди. Келажак болалар қулида эканлигини у жуда яхши биларди. Келажакнинг меросхури — азоб-уқубатларни мардона енгиб ўтадиган Бола бўлса, Катриона меросхурга муносиб умр йулдоши бўлади.

Ҳалол адиб салтанатга хизмат қилмайди. У фарзандига хизмат қилади, келажакка хизмат қилади. Жаҳон адабиёти мезони билан улчаганда, уртамиёна истеъдод соҳиби бўлган Р. Л. Стивенсон буюк муҳаббати туфайли хашаки (чиллашир) қаламкашлар сафини тарк этиб, ҳар бир навқирон авлод қайта-қайта мутолаа қиладиган жозибдор асарлар яратади. Мусаффо туйгулар инсонни алдамайди. Балки, бирдан-бир тўғри йўлга бошлайди, юксакликка кўтарари.

Тарбия дегани қандайдир доғмаларни, сохта гоёларни боланинг миясига зўрлаб сингдириш керак деган маънони англатмайди. Биринчи галда эркинлик, мустақиллик (шахс мустақиллиги) каби инсоний туйгулар мурғак қалбда униб-усмоғи лозим. Бу туйгулар дастлаб мурт бўлади, уларни авайлаб-асраш керак. Сабот, матонат билан туйгуларни парвариш қилиш тақозо этилади.

Тил, адабиёт, тарбия — булар бир-бирига чамбарчас боғланган ҳалқалардир. Ширин ҳаёллар осмони фалакда туташгани каби бояги учлик ҳаёл кўзгусида туташади. Жажжи мақоламыш шулар турисида.

Камина бу сафар муштарийларга гойибона таништирамоқни ният қилганим Юлдузхон Зоҳидова энди ик-

ЮЛДУЗ БИЛАН ЮЗМА-ЮЗ

табда

кинчи
синфга қатнай бошлади. У
Фарғона вилояти, Қувасой
шаҳридаги 3-гимназияда

«аъло» уқиганинг афзал» деб
маслаҳат беради. Юлдузхон
аразлайди. Туз тотмай қўяди,
аясига қарши гуё очлик эъ-

зин-
алар ороли»ни узбекча
уқияпман-ку, деб узини оқ-
лайди. У асл нусха билан
таржи-

уқийди.

Кўпчилик биладики, мустақиллик шарофати билан барпо этилган гимназияларда 1 —синфга ҳам ўқувчилар махсус танлов асосида қабул қилинади. Юлдузхон жадвални боғчадаёқ ёддан биларди, «ALIFBE»ни танирди, ҳар қандай лотинча матнни ҳижжалаб ўқирди, нутқи равон эди. Синовлардан муваффақиятли ўтади. Афсуски, ўқиш бошланиши арафасида бирдан бетоб бўлиб қолади. Бир ойча муолажа олади. Сўнгра, гимназияда тартиб-интизом, талаб хийла қаттиқ эканини ҳисобга олган аяси уни оддий мактабда ўқишга ундайди. Гимназияда синфдошларингдан орқада қолдинг, у ерда уртача ўқигандан кўра мак-

лон қилади. Ноилож Юлдузхонни гимназияга эргаштириб борадилар. Маъмуриятга учрайдилар. Шундай-шундай, дейдилар. Булган воқеани гапириб берадилар. «Бўпти, бир ойлик синов муддати билан Юлдузхонни шартли равишда гимназияга қабул қиламиз», деб ҳиммат кўрсатишди. Бир ойлик синов даврида Юлдузхон нафақат синфдошларига етиб олади, ҳатто айрим фанларни ўзлаштириш борасида «аъло»чилар сафидан урин олади. Биринчи ўқув йилини «аъло» баҳолар билан якунлайди. Фақат инглиз тилидан бироз қийналади. «Ўзбекистонда инглиз тилини нима кераги бор», деб ўйлайди. Инглиз тили унга кераксиздек туюлади. «Ха-

ма уртасида фарқ бўлишини тасаввур этолмайди. Ажаб эмаски, фарқ бўлишини билган кундан эътиборан Юлдузхон инглиз тилини жиддий ургана бошлайди.

Билмадим, Шуро даврида таълим-тарбия тизими ростдан ҳам ярамас эдими, ёки ёшлар бефарқ эдими, ҳар ҳолда, мактаб дейилса биз шайгонлаб қолар эдик; якшанба келишини, тезроқ таътил бошланишини интиқ бўлиб кутар эдик. Қўлимизга стуклик гувоҳномасини олганимиздан сўнг мактаб кучасига йўламасдик, остонасидан ҳатлаб ўтмасдик. назаримизда, гуё мактаб азоб-уқубатлар маскани эди. У ерда билим ҳам, сохта гоёлар ҳам мияга зўрлаб михланарди. Биз бўлсак, куй подага ўхшаб чўпон назорати остида эмас, эркинлик-

Танишув

да яшашни истардик. Ҳозир тарбия тизими ўзгарди. Турғироғи, ҳозирги одамлар ўзгарди. Масалан, Юлдузхон куча-қўйда Фотима опани учратиб қолса: «Устозим, устоз!» деб қичқирганича аясининг қулидан силтаниб, мураббий бағрига узини отади. Ҳатто кузлари намланади. Дам кулади, дам йиғлайди.

Юлдузхон зийрак, ораста қиз. Очасини, аясини жуда-жуда яхши кўради. Устозини чин дилдан севади.

—Юлдузхон, яна кимларни ва нималарни яхши кўрасиз? ..

Ҳозирча у қатор-қатор саволларга жавоб излаётти. Улғайгани сари ўзи излаб топган жавоблари ҳам улғайиб боради. Қаршисида янада улугвор саволлар пайдо бўлади.

Юлдуз билан юзма-юз... Бир нарсани аниқки, Юлдуз қайси соҳа билан шуғулланса, уша соҳанинг яловбардори бўлади. Агар шахмат билан жиддий машғул бўлса, вақти-соати келиб жаҳон чемпиони бўлмаган тақдирда ҳам халқаро гроссмейстер бўлажак...

Ҳозир Юлдузхон улугвор орзулар оғушида яшайпти. Стивенсоннинг машхур романлари айнан унга атаб ўзбекчага утирилганини ҳаёлига ҳам келтирмай яшайпти....

Зукко муштарий, мудом ёдингиздла бўлсин, 2008 йилда, насиб этса, «Юлдуз билан юзма-юз» номли ҳаққоний солномани китоб дуконларида учратасиз. Ушанда Юлдузхоннинг ким бўлганини билиб оласиз. 2008 йилда Юлдузхон стуклик гувоҳномасини қўлга олади.

Ушанда бир алвон замон бўлади...

Бола БАХШИ
Суратда: Юлдузхон
устози Фотима опа
билан.

Усмон АЗИМ

БУ ДУНЁГА

Бу дунёга келмадим, ахир
Ўз номимни ёзмақлик учун.
Менинг номим

шамолда тўзғиб

Ёмғирларда оқмоқлик учун.

Саратону қаҳратонларда

Бола каби яшайман

ўйнаб —

Пешонамга тушмайди ажин

Мангуликка

қолмоқни ўйлаб,

Қилмагайман вақтга

хушомад,

Совураман қўлёзмаларни.

Ёмғир ювиб кетар бешафқат

Қалбимдаги кул ёзмаларни.

Кўкрагимда гуллайди маҳзун

Шу безга тупроққа шафқат.

Ўргатаман бўғзим, лабимни

«Ватан» сўзин айтмоққа

фақат.

Мен ўламан — тобутда руҳим

Хавотирдан туради тикка...

Ватан, сенга бу танҳо жоним

Улгурдим қоришмоқликка?

ТАГЛАРИДАН ДАРЁЛАР ОҚАР...

Тошкентдан келган бир меҳмон Машариб аканикида тунаб қолади. Сулим жойлар экан бир мириқиб ухлайдиган бўлдим, дейди. Лекин тун ярмида чўчиб уйғонади. Юраги гул-гул урар, вужуди ҳайратдан титрар эди. Аммо уй эгаларининг ширин уйқуда эканлигини кўриб, узини босиб олади. Тавба туш ҳам шунчалар ёрқин бўладими? Худди унгидаги-дек-а? Ажаб, бутун бошли қишлоқ сув юзида осойишта турганмиш, тагидан эса дарё, дарё сув оқиб ётганмиш. Ҳеч ким қўқувга тушмасмиш, қайтага бамайлихотир, ҳар ким ўз юмуши билан овора...

Эрта билан меҳмон мезбонга, тушини баён қилди. Машариб ака жилмайдиларда: Қуръони Каримда айтилган, остиларидан дарёлар оқиб турувчи боғлар бизнинг боғларда меҳмон, дейдилар.

Боғот ана шундай жаннатмакон жой. Аммо бу ерда бошқа бир синоат ҳам бор. Кимки иймонли эътиқодли, ҳалол ва пок бўлса шундоқ ерга қулоқ босиб ҳам дарё сувининг гулдираши-ю, тўлқинларнинг шопирлашини эшитиши мумкин. Ҳа, тилсим, куппа-кундуз кунни ҳам узини намоён қила олади. Бу гаплар шунчаки ривоятми, ҳақиқатми?

Ҳақиқат! Қадимда Амударё сувлари шу Боғот ерларидан оқиб утган. Унинг гулдираган овозлари, тўлқинларининг шопирлишлари узанга сингиб қолган. У фақат меҳнаткаш,

Менинг сал бундайроқ одашим бор. Болажонлар билан нонқатиқ бўлиб қолсам:

— Хуш, яшайдан мақсад? — деб сўраб қоламан. Сухбатдошим, аввалига, ҳеч нимага тушунмай менга тиқилиб қолади. Юзимдаги ясама жиддийликни пайқайди-да, жилмаяди. Мен бўш келмайман:

— Ахир бу дунёга одамлар жингачка чайнаб, қорини силаб ётиш учун келмайдилар-ку. Касб ўрганадилар, меҳнат қиладилар, эл-юртга танилади, орденлар оладилар...

Сухбатдошим ўйга толиб қолади: «Одамлар қандоқ қилиб эл-юртга таниладилар, ҳурмат ва эъзоз топадилар?»

Ўзбекистон Қаҳрамони Машариб Қувақов! Ўрта бўйдан келган, болаларча содда, саноатий юмшоқ одам. У киши истиқлолчиларнинг илк Қаҳрамонларидан. Ҳўш, у киши бундай юксак мартабага қандоқ эришдилар?

поқдомон одамларгагина ўз сирларини очади.

Дарё ҳозир Боғот ерларини орқада қолдириб, шимолга қа-

Хоразм воҳасига хосдир. Дарёнинг «телба»лиги Туямуйин деган жойдан бошланади. Дарё шу ергача жимгина оқиб

Эркин МАЛИКОВ

«БОҒОТ» БОҒЛАРИДА БАҲОР...

келади ва бундан буёғига жиловсиз отдек узини у ёқдан, бу ёққа уриб, ҳаммаёқни алғов-далғов қилиб, тупалон билан оқа бошлайди.

Зийрак ўқувчимиз савол беради:

— Нимага бундай?
**ЖАЙХУННИНГ
СИРИ**

Ривоят қилишларича, Хоразмда бир паҳлавон йигит яшаган экан. Унинг касби туякашлик экан. У йил ун икки ой Ойдинкул деган жойдан туяларида сув ташир, қабиладошларини чучук сув билан сийлар, улар барпо этган гўзал боғларни суғорар экан.

Йигитни Ойдинкулнинг сув париси яхши қуриб қолибди.

раб сурилиб кетган.

Қизик, дарёни шунча нарига ким суриб юборди экан, ахир аксари дарёлар абадул-абад бир ўзандан оқадилар-ку, дейишингиз мумкин.

Амударёнинг яна бир номи Жайхундир. Жайхун — телба, девона, мажнун деган маъноларни беради. Бу ном купрок

ИСТИҚЛОЛ БЕКАТЛАРИ

— Шу ерларда қолгин, Ойдинкулнинг шохи бўлгин, эй йигит, — дебди сув париси.

— Йўқ, — дебди йигит, — узга юртнинг шохи бўлиб яшагунча ўз юртимнинг гадоси бўлиб, улганим яхши.

— Унда узингдан қур, айтган сўзинг сўз бўлсин, олган сувинг туз бўлсин...

Йигит қизнинг сўзларига парво қилмай йўлга тушибди. У Питнак деган ерга келганда жудаям сувсабди. Меҳдан сув ичиб, ташналигини қондирмоқчи бўлибди. Бироқ, не қўз билан курсинки, меҳлардаги сувлар чиндам ҳам тузга айланиб қолган эмиш.

Йигит меҳларни шу ерда бушатишга мажбур бўлибди. Ундан Султон Санжар туз қони пайдо бўлибди (ҳозир бу қон дарё суви билан тўлатилган, Султон Санжар сув омбори дейилади).

Йигит қўп уйланибди. Ахир бир қўлгум сувсиз юртига қандоқ кириб боради. Уни кечаси-ю кундузи қўзлари тўрт бўлиб қўтишяпти-ю...

Йигит Ойдинкулга бориши ҳам, юртига қайтиши ҳам билмай икки ўт ўртасида қолиб, унга бир дард ёпишибди. Қолдан кета бошлабди. Олдинда баланд тоғ бўлиб, нариги ёғи унинг юрти экан. У тоққа чиқиб она юрти билан ҳаёлан видолашмоқчи бўлибди. Бироқ ҳоли келмапти. Шунда чўкиб ётган нортюсига минибди-да, юртимни курсат деб ёлворибди. Нортюя наъра тортиб юборади. Ва юз газли буйнини тоғ уркачига қўйиб, уни пичокдек кеса бошлайди. Тоғлар уқаланиб, йигитнинг қўз олдида ям-яшил водий ва ўтовлар, ўтовлар атрофида чопқиллаб юрган болалар қуринади. Йигит қароқларига она юртини яширганича ҳаётдан қўз юмади.

У ёқда сув париси йигитнинг қайтиб келишини кутади. Бироқ йигитдан дарак бўлмагач, Ойнақўлни бузиб, улкан бир дарёга айланиб туялар изидан йўлга тушади. Туямуйинга келгач, йигитнинг изини йўқотади. Сув париси йигит ўз юртига термулган дарадан водийга оқиб тушади-ю, борлиқни алғов-далғов қилиб оқа бошлайди. Паҳлавон йигитнинг дардида телбага айланади. Айтишларича, сув париси ҳалигача уша паҳлавон йигитни излар эмиш...

Сув париси бир вақтлар уша йигитнинг изларини Боғот ерларидан ҳам излаган. Тополмаган. Аммо ўзи билан серҳосил тупроқларни суриб келиб, бу ерларни унумдор қилиб кетган. Барака — қўт тукиб кетган. Бир донишманд айтган экан:

**АГАРДА, МЕВАНИ
МЕВАГА ПАЙВАНД
ҚИЛГАНДЕК ТУПРОҚНИ
ТУПРОҚҚА ПАЙВАНД
ҚИЛИШНИНГ ИЛОЖИ
БЎЛГАНДА БОҒОТНИНГ
ТУПРОҒИНИ ҲАММА
ЕРЛАРГА ПАЙВАНД
ҚИЛГАН БЎЛАДИМ...**

Қаҳрамон Машариб ака ана шундай диерда ўстан бир дехқон боласидир. У киши ўзларидек меҳнаткаш кишилар билан муъжизалар яратяптилар.

Мустақиллигимиздан кейин Боғот ҳужалиги янаям сирли-синоатли тус олди.

Кабутар қанотидаги мактублар

ДОИМИЙ ҲАМРОҲ

Мен Қорақалпоғистон Автоном Республикасида яшайман. «Тонг юлдузи»нинг ҳар бир сонини орзиқиб кутаман. Таътил кунларида дугоналарим билан «Ким қўп китоб ўқий»га беллашдик. Ютганлар «Тонг юлдузи»га обуна қилиндилар.

Синфимиздаги баъзи ўқувчилар эса «Тонг юлдузи»нинг ҳар бир сонини йиғиб, йил охирида кимники тўлиқ йиғилган бўлса, уша ўқувчини яна бир йилга «Тонг юлдузи»га обуна қилиб қўйишга келишишган. Мен бу газетанинг «16га тўлмаган қизлар», «Қўлоғингга гапим бор», «Кабутар қанотидаги мактублар» каби руқнларини қизиқиб ўқийман. Яна «Ёш иқтисодчи» бериб бораётган кроссвордлар, турли топшимоқларнинг ҳам жавобларини топишни яхши қураман. Агар ўзим еча олмасам, дугоналарим билан йиғилганимизда ечишга ҳаракат қиламиз. Умуман, «Тонг юлдузи»нинг ҳар бир саҳифаси қизиқарли, у бизнинг доимий маслаҳатчимиз, ҳамроҳимиздир.

Гулзода АЛЛАЁРОВА,
Қорақалпоғистон Республикаси, 8-ўрта
мактаб ўқувчиси.

ТАДБИРДАГИ БИЛИМДОНЛАР

Таътил кунлари ҳам бизнинг мактабимиз ўқувчи ва ўқитувчилар билан гавжум бўлди. У ерда байрамларга олдиндан тайёргарлик қилиб, тахт қилиб қўйилди.

Мустақиллигимизнинг 7 йиллиги муносабати билан мактабимизда 6-синфлар ўртасида беллашув бўлиб ўтди. Бу беллашувда ўзбек халқининг гўзал тарихи, турли хил анъаналари, маънавий қадриятлари, урф-одатлари ҳақида жуда чиройли фикрлар билдирилди.

Тадбирда ўқувчилар бор билимларини ишга солиб, гўзал Ўзбекистоннинг мустақилликка эришгандан буён эришган ютуқларини, чет эллар билан алоқаларини, экспорт ва импорт ҳақидаги тушунчаларини батафсил гапириб бердилар. Ҳакам 6-«Б» синфининг «Истиқлол» гуруҳини ғолиб деб топди. Бу учрашув ҳамманинг қалбида қувонч, завқ, келажакка яна бир қатга ишонч руҳини уйғотди. Шубҳасиз, бу билимдон ўқувчилар келажакдаги порлоқлиги ва буюклигидан далолатдир. Шу каби ўқувчилар Мустақил Ўзбекистонимизни келажакдаги гуллаб-яшнашида ўз ҳиссаларини қўшади.

Учкун НУРТОВ,
Жиззах вилояти.

БОШҚА СИНФДА ЎҚИМОҚЧИМАН...

Салом менинг қадрдон газетам! Мен сента аввал ҳам хат ёзган эдим. Лекин унда Хоразм вилояти, Гулран туманидаги I-мактабда ўқирдим. Ҳозир А. Навоий номидаги Республика нафис санъат лицейига ўқишга кирганман. Бу лицейга мен вилоятимизда бўлиб ўтган «Сухандонлар» курик танловида ғолиб чиқиб, ўқишга қабул қилиндим. Ҳозир сухандонлар синфида ўқиямиз. Лицейимизда журналистика синфи ҳам бор экан. Мен ана шу синфда ўқишни хоҳладим... Лекин синфдошларимни ташлаб кетиш менга қийин бўлаяпти. Уйлайманки, синфдошларим мендан ҳафа бўлишмайди. Чунки, журналист бўлиб, сента ҳар хил ҳикоялар, мақолалар ёзиб туришни хоҳлайман. Ахир, «Орзуга айб йўқ», дейишди-ку! Шундай эмасми?

Хосият РАЖАБОВА,
Республика Нафис санъати лицейи
ўқувчиси.

ЁШ ИҚТИСОДЧИ

YOSH IQTISODCHI

“Тонг юлдузи”га илова
иқтисодий газета

Тўй бола.

ДИҚҚАТ, КОНКУРС!

ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР

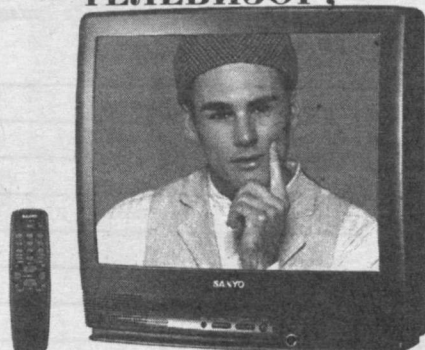
Азиз ўқувчилар!

Республикамизнинг мустақиллигини қўлга киритиб, бозор иқтисодиёти томон юз тутиши жамият ва иқтисодиётда, кишилар турмуши ва онгида туб бурилиш ясади. Эндиликда иқтисодий билим асосларини имкони борида ёшлиқдан сингдириб бориш, маълум йўналиш асосида ўргатиш, уларни замонага мос кишилар қилиб тарбиялаш шу куннинг долзарб масаласи бўлиб қолмоқда. Шу сабаб, янги ўқув йилидан бошлаб 5-7 - синф ўқувчилари учун “Иқтисодиётдан сабоқлар” сиртқи мактаби конкурсини эълон қиламиз. Конкурс “Ёш иқтисодчи” илова газетаси ва конкурс лойиҳаси муаллифлари, фан номзодлари Эргашвой САРИҚОВ ва Баходир ҲАЙДАРОВлар билан ҳамкорликда уюштирилмоқда.

Конкурс бутун ўқув йили давомида олиб борилади. Газетамизнинг ҳар бир сонидан конкурс топшириқлари ва топшириқларни бажаришингиз учун зарур бўладиган назарий материаллар бериб борилади. Сиз ўз навбатида топшириқ варақаларини тўлдириб, таҳририятга юборишингиз лозим. Агар газетамизга обуна бўлмаган бўлсангиз, ҳозирча мактаб кутубхонасидан газетани топиб, ундан ксероксда нусха кўчириб олиб, топшириқ варақасини тўлдириб бизга йўллашингиз мумкин. Оралиқ якунлар ҳар ойда эълон қилиб борилади. 3-4 та газетада берилган топшириқларни тўплаб, 1 та хатжилдда юборишингиз ҳам мумкин.

Конкурс материаллари Б.Ҳайдаров ва Э.Сариқов томонидан яратилган иқтисодиёт фани бўйича ўқув қўлланма асосида берилади. Агар бу конкурсга қатнашиб борсангиз, йил давомида иқтисодиёт фани асосларини ҳам ўзлаштириб олган бўласиз. Бу ҳали ҳаммаси эмас. Конкурс ташкилотчилари ва ҳомийлар томонидан қуйидаги муқофотлар таъсис этилган:

1-ўринни эгаллаган ўқувчига -
ТЕЛЕВИЗОР;

2-ўринни эгаллаган ўқувчига -
**СТЕРЕО
МАГНИТОФОН;**

фаол қатнашган 10 та ўқувчига -
АУДИО-ПЛЕЕР

топширилади

Конкурснинг якуний босқичи Тошкент шаҳрида 1999 йилнинг апрель ойида ўтказилади. Якуний босқичга йил давомида фаол қатнашган ўқувчилар таклиф қилинади. Газетанинг ҳар бир сонидан бериб бориладиган назарий материалларни йиғиб, тикиб боринг. Улар сизга конкурс давомида жуда асқотади. Ундан ташқари йил охирида яхшигина китобчага ҳам эга бўласиз. Бу эса конкурсда голиб чиқасизми, йўқми ундан қатъи назар бизнинг сизга атаган совғамиз бўлади.

Конкурс материалларидан иқтисодиёт фани ўқитувчилари ҳам иқтисодиёт дарсларида самарали фойдаланишлари мумкин.

Шу боис мухтарам ўқитувчилар, конкурс давомида бериб бориладиган материаллар хусусидаги фикр ва мулоҳазаларингизни кутиб қоламиз. Конкурсга ўз ўқувчиларингизни жалб қилиб, уларга раҳнамолик қиласиз деган умиддамиз. Қолаверса, сизлар учун ҳам мўлжалланган совғаларимиз бор.

Ҳамма, ҳаммага конкурсда фаол қатнашиб, голиблар қаторида бўлишларини тилаб қоламиз!

Омад сизга ёр бўлсин!

6-БЕТГА ҚАРАНГ

БИЗНИНГ МАНЗИЛ:

700029. Тошкент ш., Мустақиллик майдони, 2-уй,
4-қават, 402-хона. “Ёш иқтисодчи”га.

Конкурс ташкилотчилари.

УШБУ СОНДА:

“ЭКОСАН” Халқаро жамғармаси, “СОҒЛОМ БОЛА” жамияти,
“БАХТЛИ КЕЛАЖАГИМИЗ” хайрия жамиятининг ташаббускор гуруҳи

7-БЕТ

БИР БОР ЭКАН,
БИР ЙЎҚ ЭКАН.
Пул ДЕГАН
БЎЛГАН ЭКАН...

8-БЕТ

БИР БОР ЭКАН,
БИР ЙЎҚ ЭКАН.
Пул ДЕГАН
БЎЛГАН ЭКАН...

9-БЕТ

Товусларнинг қанотларини ёйиб ва мағрур қиёфада юришидан “товус каби мағрур”, деган ибора пайдо бўлган.

ТОВУС НЕГА ПАТЛАРИНИ ЁЯДИ?

10-БЕТ

Шерлар,
тез айтишлар,
топишмоқлар
ТАБААТНИНГ ТИЛИ
БОР, МЕВАЛАР
ҲАМ - БАХТИЁР...

11-БЕТ

ЎЙН Майдони

12-БЕТ

ДИККАТ, КОНКУРС!

Эргашвой САРИҚОВ,
Баҳодир ҲАЙДАРОВ

1-БОБ. ЭҲТИЁЖЛАР ВА РЕСУРСЛАР

I - ДАРС

1. МОДДИЙ ВА МАЪНАВИЙ ЭҲТИЁЖЛАР

МОДДИЙ ЭҲТИЁЖЛАР. Ер юзидаги жамики тирик мавжудотлар сингари, одамзот ҳам энг аввало ҳаво, сув, озиқ-овқат, иссиқлик ва ёруғликка эҳтиёж сезади. Одамзотнинг борлигини, тириклигини таъминловчи энг зарур бу неъматларсиз ҳаётни тасаввур қилиш қийин.

Дастлаб одамлар ўзларининг бу неъматларга бўлган эҳтиёжини, ҳайвонлар каби, табиатдан ҳаво, сув, мева-чева ва ўт-ўланлар, қуёшдан келадиган иссиқлик ва ёруғлик билан қондирганлар.

Вақт ўтиши билан одамларнинг кўпайиши натижасида табиат уларнинг барча эҳтиёжларини қондира олмай қолди. Одамлар ўз эҳтиёжларини қондириш мақсадида ов қилишни, деҳқончиликни, чорвачиликни ва оловдан фойдаланишни ўргандилар. Натижада турли хил ов ва деҳқончилик қуролларига, кийим-кечакка, уй-жой, уй-рўзғор буюмларига бўлган эҳтиёжлар пайдо бўлди. Шу тариқа одамларнинг ўз табиий эҳтиёжларини қондириш жараёни уларнинг табиат инъомларидан бошқа турли хил неъматларга, нарса ва буюмларга бўлган моддий эҳтиёжини келтириб чиқарди.

Моддий нарсаларга бўлган эҳтиёж, ҳаво, сув, озиқ-овқат каби неъматларни бевосита истеъмол қилиш, уй-жой, бино, асбоб-ускуна, кийим-кечак, қозон-товоқ каби нарса ва буюмлардан фойдаланиш билан қондирилади. Шу пайтга келиб, инсон томонидан турли эҳтиёжларни қондириш мақсадида истеъмол қилинаётган неъматлар ва фойдаланилаётган нарса ва буюмларнинг сон-саногини йўқ.

МАЪНАВИЙ ЭҲТИЁЖЛАР. Инсон - онгли мавжудот бўлиб, у фикрлаш хусусиятига эга. Фикрлаш учун эса инсонга маънавий озуқа, яъни турли хил маълумотлар зарур бўлади, чунки бўм-бўш каллада фикр ҳам бўлмайди, албатта.

Кишиларнинг маънавий озуқаси - турли хил маълумотларга бўлган эҳтиёжлари уларнинг маънавий эҳтиёжларини ташкил қилади.

Кишилар маънавий эҳтиёжларини китоб ва газета ўқиш, радио эшитиш, телевидениедан турли кўрсатувларни кўриш, компьютер ёрдамида Internet тармоғига улашиш, кино, театр, цирк, музей ва турли томоша ва саёҳатларга бориш, товаракатрофни кузатиш, одамлар билан мулоқотда бўлиб, маълумот алмашиш каби хатти-ҳаракатлари ва уларга кўрсатилган турли хил хизматлар эвазига қондиришади.

I - ТОПШИРИҚ

1. МОДДИЙ ВА МАЪНАВИЙ ЭҲТИЁЖЛАР

1. Куйидаги сўзлардан ичида қайсилари моддий нарсалар ҳисобланади? (тағизга чизинг).

Нон, қоғоз, билим, маълумот, олтин, трактор, сув, оёқ кийими, бугдой, ҳаво, газ, шеър, тенглама, мусиқа, компьютер дастури.

2. Моддий ва маънавий эҳтиёжларнинг ҳар бирига учтадан мисол келтиринг.

МОДДИЙ ЭҲТИЁЖЛАР

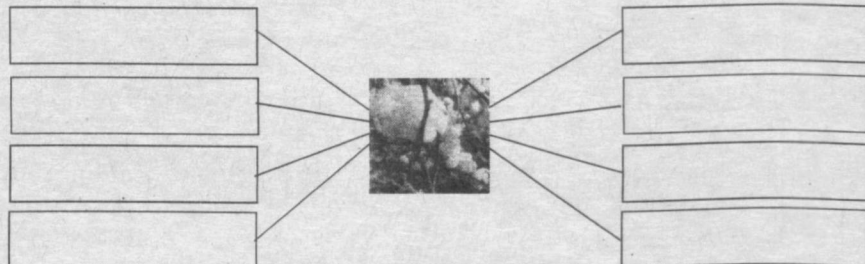
МАЪНАВИЙ ЭҲТИЁЖЛАР

- _____
- _____
- _____

- _____
- _____
- _____

3. Пахтадан инсоннинг қандай эҳтиёжларини қондиришда фойдаланиладиган нарсалар яратилади?

Жавоб:

4. Нотўғриси топинг.

- Китобга...
- озиқ-овқатга...
- хунар ўрганишга...
- кийим-кечакка...
- иссиқликка...

.... бўлган эҳтиёж моддий эҳтиёж бўлади.

5. "Кимсасиз оролда".

Фараз қилайлик, сиз кетаётган кема одам оёғи етмаган, кимсасиз орол яқинида ҳалокатга учради. Ҳали чўкиб улгурмаган кемада ҳамма нарса муҳайё бўлиб, ундан энг керакли 10 та нарсани ўзингиз билан қирғоққа олиб чиқишингиз мумкин. Сиз қандай нарсаларни олиб чиққан бўлар эдингиз?

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

6. Жадвалнинг биринчи устунда келтирилган эҳтиёжларни қондиришда ишлатиладиган нарсаларнинг номларини иккинчи устунга ёзинг.

N	Эҳтиёжлар	Нарсаларнинг номлари
1	озиқ-овқатга	1 2 3
2	иссиқликка	1 2 3
3	билим олишга	1 2 3
4	дунё янгиликларидан хабардор бўлишга	1 2
5	ёруғликка	1 2 3

7. Куйида берилган ҳар бир сатрга инсон эҳтиёжларини қондиришда фойдаланиладиган, кўрсатилган ҳарфлар билан бошланувчи нарсаларнинг номларини ёзинг.

Э _____
Ҳ _____
Т _____
И _____
Ё _____
Ж _____
Л _____
А _____
Р _____

8. Тўғриси топинг.

- Ҳар бир моддий нарса фақат битта эҳтиёжни қондиришга хизмат қилади.
- Анварнинг чет тилини ўрганишга бўлган истаги моддий эҳтиёждир.
- Моддий эҳтиёжлар хизматларидан фойдаланиб қондирилади.
- Фермернинг бир ойлик об-ҳаво маълумотларига бўлган эҳтиёжи маънавий эҳтиёжи ҳисобланади.
- Эҳтиёжлар инсоннинг ёшига боғлиқ эмас.

Исм-шарифингиз _____

Манзилингиз, мактабингиз ва синфингиз _____

Диққат: кўрик-танлов давом этмоқда!

“ЭКОСАН” Халқаро жамғармаси, “СОҒЛОМ БОЛА” жамияти, “БАХТЛИ КЕЛАЖАГИМИЗ” хайрия жамиятининг ташаббускор гуруҳи

КЎРИК-ТАНЛОВНИНГ МАҚСАДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов томонидан Оила йили деб эълон қилинган 1998 йилда республикада жамиятнинг бошланғич негизи бўлмиш оила манфаатларини дастурий тадбирлар асосида кенг миқёсда рўёбга чиқариш юзасидан кўп ишлар қилинмоқда. Бу ўринда ўсиб келаётган ёш авлод тарбияси, унинг маънавий, маърифий ҳамда маданий даражаси, замонавий экологик фикрлашининг шаклланиши муҳим аҳамият касб этади.

Иштирокчилар ёши бўйича фарқланиши:
9 ёшгача;
10-14 ёш;
15-16 ёшгача.

МАЪЛУМОТ УЧУН МАНЗИЛЛАР:

● **“ЭКОСАН” Халқаро жамғармаси** - 700000. Тошкент ш., А.Тўқай кўчаси, 1-уй.
Телефон: 35-08-52

Хония АСИЛБЕКОВА.

● **“СОҒЛОМ БОЛА”**

Телефон: 66-02-76

Эльмира РАСУЛОВА.

● **“БАХТЛИ КЕЛАЖАГИМИЗ”**

Телефон: 133-67-55

Раим Фарҳодий.

● **“Ёш иқтисодчи”** - Тошкент, Му-стақиллик майдони, 2-уй, 402-хона.
Телефон: 139-49-32

Музаффар ПИРМАТОВ.

„ОИЛА ВА ЭКОЛОГИЯ

БОЛАЛАР НИГОҲИДА

мавзусидаги болалар ижоди бўйича республика кўрик-танловини эълон қилинганидан хабардорсиз. Унда қуйидаги мавзулар бўйича асарлар, ишлар кўриб чиқилади:

“Оилавий анъаналар ва саломатлик”, “Менинг уйим”, “Бизнинг оилавий удумларимиз”, “Биз ва катталар”, “Озодалик - саломатлик гарови”, “Отам, онам, мен - ягона бир соғлом оила”, “Табиат ойнаси (табиатга йўл)”, “Остонамдан бошланур дунё”, “Оилада ким бош эколог”, “Йил давомида муттасил ҳосил”, “Чиқиндидан - фойда топиш”.

КЎРИК-ТАНЛОВНИНГ МАЗМУНИ

Тадбирнинг асосий мақсадларидан келиб чиққан ҳолда танлов қуйидаги йўналишларда амалга оширилади:

1. **Адабий ижод** - иншо, шеърлар, ҳикоялар, ҳажвиялар, бошқотирма (кроссворд)лар (машинкада 3 бетдан ошмаслиги лозим).

2. **Бадиий-амалий ижод** - расмлар, плакатлар, ўйинчоқлар, тикилган нарсалар, моҳир қўллар томонидан табиий материаллардан тайёрланган асарлар. Иштирокчилар рангли бўрлар, бўёқлар, қаламлар ва бошқалардан фойдаланишлари мумкин. Расмлар қоғоз ёки картонда қуйидаги ҳажмда тақдим этилиши лозим: 60x45 см, 30x25 см.

3. **Видеолар**. Шарҳи 5 дақиқа атрофида чегараланган.

4. **Фотолавлар**. Ҳажми 15x24 см дан кам бўлмаслиги лозим.

5. **Ёш экологларнинг “Уйда тирик табиат бурчаги”** - хонаки гуллар, аквариумлар, уй ҳайвонлари, қушлар, уй олдидаги экин экиладиган жойдан олинган ҳосил ҳақида маълумот бериш.

Ҳар бир иш яхшилаб дид билан ўралган ва қуйидаги маълумотлар: исми, фамилияси, туғилган вақти (ой, йил), яшаш манзили, мактаби (боғчаси) тўлиқ кўрсатилган ҳолда “Экосан”нинг туман (шаҳар) бўлимларига ёки “Ёш иқтисодчи” таҳририятига тақдим этилади.

Ҳар бир йўналиш бўйича голибларни қимматли совғалар билан тақдирлаш кўзда тутилади.

Ҳомийликни истовчилар таклиф қилинади!

КЎРИК-ТАНЛОВНИ ЎТКАЗИШ ШАРТЛАРИ

Танлов 3 босқичда, қуйидаги муддатларда ўтказилади:

I. Туман ва шаҳарлар - 1998 йил 30 сентябргача

II. Вилоятлар - 1998 йил 30 октябргача

III. Республика - 1998 йил 5 декабргача.

Мазкур кўрик-танлов “ЭКОСАН” Халқаро жамғармаси раҳбарлиги остида “Соғлом бола” нодавлат ташкилоти ва “Бахтли келажагимиз” хайрия жамиятининг ташаббускор гуруҳи иштирокида ўтказилади ва кўрик-танлов Дирекцияси мазкур ташкилотлар негизда тузилади.

Дирекция хомийлар ва грантларни жалб қилиш, тақдирот ва

реклама-ахборот тадбирлари, Ҳайъат таркибига таниқли маданият арбобларини таклиф қилиш ва кўрик-танловнинг республика босқичини ўтказишни йўлга қўяди.

Қатнашчилар томонидан юборилган барча материаллардан келгусида қуйидаги тадбирларни ўтказишда фойдаланиш кўзда тутилади:

- “Болалар оила, экология ва саломатлик ҳақида” шоу-кўргазмаси;
- Болалар ва ёшларга оид қатор телекўрсатувлар ва телефильмлар яратиш;

- Материаллардан матбуотда фойдаланиш (тўплам, экологик тақвимлар, альбом, буклетлар нашр қилиш);

- “Ёш иқтисодчи”да муаллиф сурати билан нашр этиш.
Юборилган барча ишлар Дирек-

циянинг шахсий мулки ҳисобланади, нашр қилиш, сотиш ва муаллифларга қалам ҳақи бериш бўйича Дирекцияга ваколат берилади.

Кўрик-танлов “ЭКОСАН” Халқаро жамғармасининг жойлардаги бўлимлари орқали “КАМОЛ-ЛОТ” жамғармаси, Холан-қизлар кўмитаси ҳамда Болалар ижодий марказлари ва бошқаларни таклиф қилган ҳолда ташкил этилади.

ИШТИРОКЧИЛАР ЭЪТИБОРИГА! ТАНЛОВ МАВЗУЛАРИ ҲАҚИДА:

“ОИЛАВИЙ АНЪАНАЛАРИМИЗ ВА САЛОМАТЛИК”

Ўзбек халқи тарихида соғлиқни сақлаш бўйича бирқанча анъана ва урф-одатлар мавжудки, улар асрлар давомида Марказий Осиё минтақаларидаги экологик билимлар асосида шаклланиб, мустаҳкамланган. Улардан кўпчилиги замонавий янгиликлар ҳисобига қисқарган, чунки улар тараққиёт туфайли ҳар доим ҳам Шарқ халқлари ҳаётига маъқул келмаган. Сизнинг оилангизда қандай одатлар сақланиб қолган, соғлиқни сақлаш бўйича, масалан маҳаллий ўсимликларни истеъмол қилиш билан боғлиқ, авлоддан авлодга ўтиб келган кўникмалар борми ва ҳоказо.

“МЕНИНГ УЙИМ”

Яшаш жойингиз, хонаингиз, оила-аъзоларингиз, уларнинг машғулотлари, қизиқишлари, уларнинг ўзаро муносабатлари ҳақида маълумот.

“БИЗНИНГ ОИЛАВИЙ УДУМЛАРИМИЗ”

Оилангизда меҳр билан сақланаётган, авлоддан авлодга ўтиб келаётган, оиланинг асосий анъанасига айланган буюмлар ва ғоялар ҳақида.

“ОТАМ, ОНАМ, МЕН - ЯГОНА БИР СОҒЛОМ ОИЛА”

Сизнинг оилангизда соғлиқни сақлаш ва мустаҳкамлаш масаласига қандай муносабатда бўлишди, сиз қандай тадбирларда иштирок этасиз. Жисмоний тарбияга, спорт мусобақаларига сизнинг муносабатингиз. Сиз севган спорт тури.

“ОИЛАНГИЗДА КИМ БОШ ЭКОЛОГ”

Эколог бўлиш - бу демак, атроф-муҳитдаги барча ўзгаришларнинг сабаб ва оқибатларини тушуниш, шунингдек оилангиздаги, минтақангиздаги экологик ҳолатни яхшилаш ишларида фаол иштирок этиш. Шу муносабат билан сизнинг оилангизда нималар қилинади ва бу борада ким бош ташаббускор ҳамда ижрочи ҳисобланади.

“БИЗ ВА КАТТАЛАР”

Ҳар бир авлодда жамият атрофидаги ўзгаришлар бўйича, давр руҳига боғлиқ қандайдир ўзгаришлар вужудга келади. Ҳаёт ҳақидаги анъанавий тасаввурлар, турмуш, оилавий удулар янги ғоялар билан тенглашадими. Зиддиятларнинг асоси нимада (агар у бўлса).

“ОЗОДАЛИК - САЛОМАТЛИК ГАРОВИ”

Гигиеник малаканинг зарурлигини тўғри тушунасизми, ундан ҳар кун фойдаланасизми, охириги вақтда сизнинг оилангизда қандай янгиликлар содир бўлди.

“ЧИҚИНДИДАН - ФОЙДА ТОПИШ”

Чиқиндисиз технология, уларни уй ҳўжалиги шароитида қўлаш ҳақида сизнинг фикрингиз. Сиз мазкур ғояни уй шароитида қандай татбиқ этасиз ва келгусида қандай лойиҳаларни амалга оширишни ният қиласиз.

“ТАБИАТ ОЙНАСИ”

Сиз ўлкангиз табиати, осори-атиқалари, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳақида нималарни биласиз. Яшаш жойингиз яқинида қандай муҳим географик объектлар жойлашган. Сиз бўш вақтингизда ҳордиқ чиқаришни истаган севимли табиат маскани (бурчаги) борми?

“ОСТОНАМДАН БОШЛАНУР ДУНЁ”

Ҳаётдаги барча ҳодисалараро боғлиқлик ҳамда сайёрамиз тинчлигини сақлашда ҳар биримизнинг ўрнимиз. “Орол дарди - Олам дарди”. Минтақангиздаги экологик ҳолатни яхшилаш учун сиз нима қилишингиз мумкин.

“ЙИЛ ДАВОМИДА МУТТАСИЛ ҲОСИЛ”

Жонли табиатни севувчилар учун йил давомида иш топилади. Ҳатто қишда ҳам уйда ҳосил берувчи ўсимликларни уй шароитида ҳам ўстириш мумкин. Уйда боғдорчилик, гулчиликни йўлга қўйиш ва соғлом овқатланиш ҳақида сизнинг фикрингиз.

Шундай қилиб, кўрик-танлов бошланди! Сизлардан танлов мазмунида кўрсатилган турлар бўйича Танлов мавзуларини кутамиз. “Ёш иқтисодчи”.

Бир бор экан, бир ўйқ экан.

Улкан-бепоён океан ўртасида Мақума ороли жойлашган.

1

Мақумани Бумба исми доно қирол бошқарарди.

2

Цирк артистлари, эр-хотин Криллолар ороликларга банан билан кокос ёнгоғи териб беришибди.

3

Қирол Бумба ўзининг хушманзари ороли ва халқи билан фахрланади. Чунки улар меҳнаткаш ва қувноқ одамлар эди.

4

Бу Мақуманинг бош гулчиси - Розалия.

5

Фақат... айрим баҳорги гуллар Розалиянинг аллергиясини кўзгагани ёмон.

6

Экула савдогар Пикконинг дуконидан утқир найзалар сотиб олди.

7

Дўхтир Милли ҳар қанақа касалликни даволашга қодир. У билан юртдошлари фахрланади.

8

Капитан Экула тур ва найзаларини олиб денгизга чиқди. Негаки, Мақумага ҳеч вақт балиқ олиб келмасдилар.

9

...Энг пишиқ тўр эса - савдогар Сеттининг дуконида бор.

10

Оролда Блумми исми шоир ва рассом ҳам яшарди. У гижжак чалар, қувноқ қўшиқлар тўқирди.

11

Пул деган бўлган экан...

Блумми Мацу-массипи дарёси соҳилида кезиб юриб кичкина-кичкина ялтироқ тошлар терди.

Балумми тошлар расмини чизди ва уларни ёрқин рангларга бўяди.

Кейин у ана шу тошга кўриб турганингиздақа сураат ва ёзув чизди.

Блумми бу тош ҳаммага ёқишига ишонарди. У чироили тошларини озиқ-овқат, кишим-кечак ва бошқа ўзига керакли нарсаларга алмаштирмоқчи бўлди. Лекин ҳеч ким алмаштиргиси келмасди.

Ҳолбуки, мацумаликлар ўзаро буюм алмаштиришни жуда яхши кўрарди. Улар ҳар куни ниманидир нимагадир алмаштиришарди.

Ахир оқшомларнинг бирида катташ Экули билан доктор Милли ҳам узукларини ўзаро алмаштиришига қарор қилишади. - Мен тўйимизда жуда кўп гуллар бўлишини истаймэн.

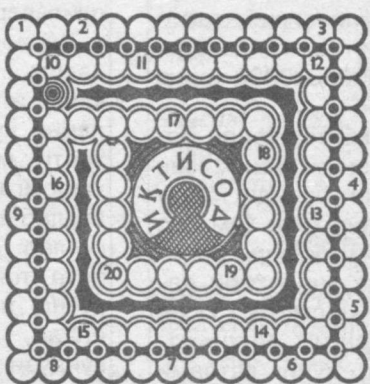

Розалия уларни жуда хурсандлик билан кутиб олди. Аммо бу орада 2 марта аксириб қолди.

Биз тўй қилмоқчимиз. Сизда чироили гуллар куп. Гулларингиз эвазига сизга акс урдиртирмайдиган ҳид-лагич берсам бўладими?

68-69- СОНДА ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН „ИҚТИСОД“ ТОПҚИРЛИК МАШҚИНИНГ ЖАВОБЛАРИ:

1. Сўм.
2. Маркетинг.
3. Гумашта.
4. Аудит.
5. Товар.
6. Рента.
7. Акция.
8. Ярмарка.
9. Аукцион.
10. Накд.
11. Даромад.
12. Доллар.
13. Рақобат.
14. Таннарх.
15. Хўжалик.
16. Клиринг.
17. Агров.
18. Вексель.
19. Лимит.
20. Тожир.

Рақамларда: Менежер - компания, банк, молия муассасалари раҳбар ходимлари.

**“ЁШ ИҚТИСОДЧИ”ГА
МАКТУБЛАРИНГИЗНИ
КҲЙИДАГИ МАНЗИЛГА
ЮБОРИШИНГИЗ МУМКИН:**

**700029.
Тошкент шаҳри,
Мустақиллик майдони,
2-уй, 402-хона.
(Музаффар ПИРМАТОВга)**

**Мулоқот учун телефон:
(371) 139-49-32,
139-16-19.
Факс: (371) 139-48-23.**

Давоми
келгуси сонда.

„МЎЪЖИЗА
КУТОБ“

АТМОСФЕРАНИНГ ОҒИРЛИГИ ҚАНЧА?

Ерни қалин атмосфера қатлами ўраб туради. Ер атмосфераси 20 га яқин газлардан таркиб топган. Улардан асосийси кислород ва азот газларидир. Шунингдек, унинг таркибида сув буғлари ва чанг зарралари ҳам бор.

Ҳаво ҳам материянинг бошқа исталган тури каби материядир ва унинг ўзига яраша оғирлиги бор. Вазн предметга таъсир этувчи оғирлик кучи катталигидир. Тарози палласига тош қўйилганда, посангиси 5 килограммни кўрсатса, тошга таъсир кўрсатаётган оғирлик кучи 50 Ньютонга тенг бўлади.

Худди шундай Ернинг тортиш кучи ҳам атмосферадаги ҳар бир газ ва чанг заррасига таъсир этади. Ер атмосферасининг ҳам жуда катта ҳаво океани сифатида ўз вазни бор. Агар уни сиқиб, тарозига қўйиш мумкин бўлганда эди, тахминан 51710000000000 тонна тош босар эди.

Ҳаво бизни ҳамма тарафдан босиб туради. У бизнинг танамизни бир тонна юк билан босади. Танамиз кўнигиб кетгани учун ҳам биз буни сезмаймиз. Атмосфера босими денгиз сатҳида энг юқори даражада бўлиб, у 1 кв.см. га 1 кг.ни ташкил этади. Денгиз сатҳи атмосферанинг энг қуйи қатлами бўлгани учун ҳам босим у ерда жуда юқоридир. Жойларнинг баландлиги ошиши билан босим камайиб боради. Шунинг учун ҳам космик скафендрларда, юқори баландликда учадиган самолётларнинг кабиналарида ҳаво босимини инсон танаси кўниккан даражада сақлаб туришга ҳаракат қилинади.

ТОВУС НЕГА ПАТЛАРИНИ ЁЯДИ?

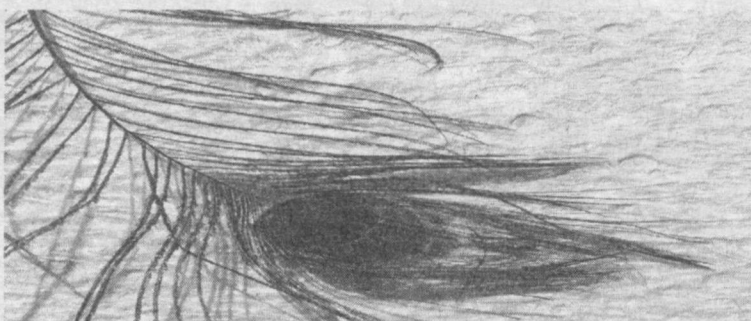
Товус патларини ёйганда кушлар ичида энг кўркамига айланади. Бу манзарадан одамлар қанчалар завқ туйиб келаётганини тасаввур эта оласизми? Қадим замонларда юнонлар ва римликлар товусни муқаддас деб билишган. Аммо бу римликларнинг товус гўштини истеъмол қилишига ҳалақит бермаган!

Товуснинг ватани Хиндистон ва Жануби-Шарқий Осиёдир. Товусларнинг икки тури мавжуд бўлиб, улар тустовуқлар авлодидандир.

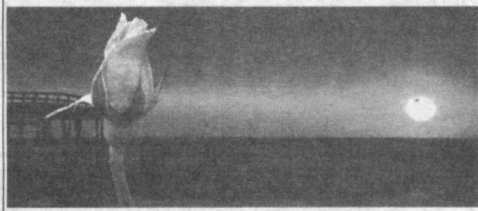
Товусларнинг қанотларини ёйиб ва мағрур қиёфада юришидан “товус каби

мағрур”, деган ибора пайдо бўлган. Товуслар бошқа кушларга нисбатан жуда улуғвор рангга эга.

Унинг боши, бўйни ва кўкраги яшил ва зарҳал но-зик рангли тўқ қизил тусда бўлади. Бошини 24 та оқишроқ пати ўраб олади. Елкаси яшил, қанотлари эса мисдай товланади.

ГУЛЛАР КЕЧАСИ УХЛАЙДИМИ?

Гуллар, албатта, кўзларини юммайди, мушаклари чарчамайди, аммо улар ҳам биз каби дам олиши зарур. Улар ҳам тунда ух-лашади. Кун бўйи куёш нурларидан озик олиб, ўсади. Куёш бўлмаса, тунда ўсимликларда ҳеч қандай жараён юз бермайди. Улар “ишламайди” ва кунни кутиб ухлайди.

ГУЛЛАР ВАҚТНИ БИЛИШИ МУМКИНМИ?

Агар сиз эрталаб ўрмонга сайрга отлансангиз, айрим гуллар ҳали ўз қалпоқчаларини очмаганини илғаб оласиз. Мана шу пайтда баъзи ўсимликлар буткул уйғониб, тонг куёши томон талпинади, бошқалари эса қаттиқ уйқусини бузмаган, ҳарқалай, уларнинг қалпоқчаси очилмаган бўлади. Бордию сиз уларни бир неча кун кузатсангиз, ўзингиз учун ажойиб кашфиёт қиласиз. Куёш чиқиши билан гуллар бир вақтда очилавермайди.

Дарвоқе, одамлар буни қадим замонлардаёқ кашф этишган. Улар гулларни кузатиб, уларнинг ҳаёти маълум биологик маромга бўйсунганини англаб олганлар. Айрим гуллар ўз гулчамбарини эрта тонгдаёқ очади ва куёш тик кўтарилганда ёпади, бошқалари эса кундузи ёки кечга яқин “уйқудан туради”.

Қадим Юнонистонда ва Римда шаклдор гулзорга гулларни шундай экишганки, уларга қараб вақтни билиш мумкин бўлган.

Ҳозир швед ботаниги Карл Линнейнинг бундан 260 йил аввал яратган машҳур гулсоатларини ҳамма билади. Унинг Упсала шаҳридаги шаклдор гулзориди ўсган гуллар тонг азон соат 3-5 дан то ярим кечага қадар бирин-кетин очилган. У ерда ҳаммага таниш қоқиғул, зигир, картош-ка, ёрғин сарана, оддий

кисличка, қўнғироқгул ва бошқа гуллар ўсган.

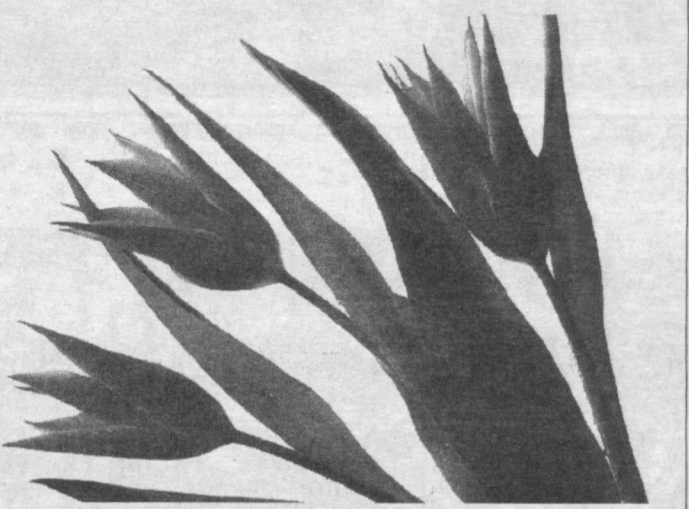
Олим ўз кузатишлари натижаларини кунда махсус жадвалга ёзиб борган. У жадвалга куннинг қайси вақтида қайси гул ўз гулкосасини очишини қайд этган. Ўша жадвалга қараб, кун вақтини билиш қийин бўлмаган.

Агар сиз бу тажрибани такрорламоқчи бўлсангиз, синаб кўринг, бу жуда қизиқарли. Аммо бир муҳим шартни назардан қочирманг: гулларнинг биологик мароми сиз яшаётган жойнинг жўғрофий ҳолатига боғлиқ. Шу сабабдан гулларни маҳаллий шарт-шароитдан келиб чиқиб танланг. Масалан, ҳаммадан аввал, соат 3 дан 5 га қадар эчкисоқол ўт - пойи чиройли сариқ сертук гул “уйғонади”.

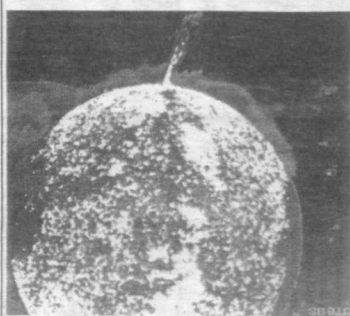
Тонгги соат 4-5 да қипқизил бўлиб қизғалдоқ,

кўм-кўк бўлиб сачратқи гултожлари очилади. Сўнг бўзтикан ва қаснод-нев “уйғонади”. Соат 6 га яқин қувноқ қоқиғул, зигирнинг нафис гуллари, картошканинг оч-бинафша гуллари очилади. Бордию, сиз кислицанинг нафис гултожлари ва тўқ сариқ гулҳамиша-бахорни кўрсангиз, соат 9 бўлганига ишонч ҳосил қилаверинг, чунки бу гуллар айна шу вақтда “уйқудан туради”. Наъматакнинг ёрқин гуллари кун бўйи очилиб туради.

Соат гуллар кечки ва тунги вақтни ҳам аниқлаб бериши мумкин. Ҳаммамизга беш қўлдай аён хушбўй тамаки тунги гуллар сира-сига киради. Унинг гуллари кундузи ёпилиб, фақат кечкурун очилади. Куёш ботиши билан тунги бинафша хушбўй хид тарата бошлайди. Ярим тунда “Тунги ма-лика” кактусининг гул-косаси очилади.

КУЁШ ТОЖИ НИМА?

Бирор марта Куёшнинг тугилгандаги суратини кўрганмисиз? Суратда Куёшнинг қора гардиши атрофида нотекис олов тилларига ўхшаш нарсалар кўзга ташланади ва у тож деб аталади.

Куёш ҳам юлдуздир. Бошқача айтганда, у ўзидан нур таратади. Албатта, бунинг учун катта миқдордаги энергия - қувват талаб қилинади. Куёш бу қувватни қаердан олади? Олимларнинг фикрича, Куёшнинг марказий, энг иссиқ қисмида жойлашган водород атомлари ўша қувват манбаидир. Улар ўша қисмда бирлашиб, термоядро реакцияси натижасида гелий атомларига айланади. Оқибатда катта миқдордаги энергия ажралиб чиқади ва у Куёш юзасига чиқиб, ёруғлик бўлиб, фазога тарқалади. Куёш, то водород захи-ралари тугамагунча, сизу бизнинг бошимиз узра пор-лаб тураверади.

Бизнинг тасаввуримизда Куёш нури ҳамиша бирдай, ёрқиндай туюлади. Аслида шундаймикин? Бу саволга жавоб шуки, Куёш тузилиши ўзига хос хусусиятга эга.

Авалло, у Ер сингари қаттиқ жисм эмаслигини унутмаслик керак. У ўз ўқи атрофида айланса-да, унинг турли қисмлари турлича тезлик билан ҳаракат қилади. Унинг экваторидаги нуқта ўқ атрофида 29 кеча-кундузда бир марта айланиб чиқса, қутб-даги нуқтага бунинг учун 34 кеча-кундуз керак бўлади.

Куёшнинг тож деб атал-диган ташқи қатлами ёнғил ва сийрак газлардан иборат. Унинг ташқи қисми оқ тусда бўлиб, шуъалари таралиб туради. Бу шуъалар миллионлаб километрларга чўзилган бўлиб, Куёш ёрқинлигига, оз бўлса-да, сезиларли таъсир кўрсатади.

Тож остида Куёш атмо-сферасининг бошқа бир қатлами - хромосфера мавжуд. Унинг қалинлиги 15000 кило-метр дур. Бу қатлам, асосан, водород ва гелийдан иборат. Унда вақти-вақти билан протуберанслар - тўсатдан совиб кетган улкан модда оқими пайдо бўлади ва Куёш тожига ёриб чиқади. Протуберанслар, одатда, баландлиги 150000 кило-метрлик арк кўринишига эга бўлади. Улар ҳам Куёшнинг нечоғли ёрқин нур сочишига таъсир кўрсатади.

Куёшни ўраб турган қатламларнинг тавсифи, асо-сан, шудир. Уларнинг ости-да нима борлиги ҳозиргача жумбоқ бўлиб қолмоқда.

ибора тўғри нақшлар бўлиб, улар рангини ўзгартиради. Этак калтароқ қаттиқ патлар билан кўтарилган ҳолда тутиб турилади.

Товуснинг хўрози кичик-роқ ва вазмин рангли бўлади. Унинг этаги йўқ, фақатгина хира кокилчаси мавжуд. Макиёни, кўпинча, хуноқ пушти рангда ўнта тухум қўяди. Товусларни асосан чиройи ва патлари учун парвариш-лашади.

Бирок, товус қанча гўзал бўлса-да, кўп халқлар уни жаннат қуши деб билади. Шунинг учун уни уйда, ҳовлида асрашдан ҳайиқади. Халқимизда “Товус хосиятсиз қуш. У оилага ёлғизлик келтира-ди”, деган ирим бор...

ТАЪТИЛАТМАННИНГ ТАЪТИЛ БОР,
МЕВЛАЛАР ХАМ — БАХТЛИҚ...

МЕН ҲАМ
БИР КҮН
ЕТАМАН

ДАРДИНГУЗГА
ДАВОМАН

КИЧКИНА
ТУГУНЧАМАН

ОПАНИНГ
ЁЛГИЗИСАН

УЗОҚДАГИ ТОҒЛАР

Узоқдаги тоғларми,
Ёки оппоқ боғларми?
Қоядаги ҳар одам -
Оппоқ гуллаган бодом.
Қуёш тоққа кетади,
Мен ҳам бир кун етаман.

ҚОЗОН

Мен керакли қозонман,
Ошхонадаги хонман.
Ширин овқатга конман,
Мен ҳам бир тирик жонман.
Мени ҳеч бўш қолдирманг,
Қўзларимни толдирманг.

ТОПИШМОҚЛАР

Юзи қизил, сариқдир,
Шакли эса думалоқ.
Ёзда, кузда пишади,
Бу нима топ-чи, ўртоқ!

(aymlo)

Жаннатмакон мевадир,
Қишга яқин пишади.
Сариқ тўнга ўранган,
Қани топ-чи, Тўлаган!

(owdX)

Ҳиди хушбўй, ранг-баранг,
Дугоналар, бир қаранг.
Офтоб чиқса уйғонар,
Камалакдай товланар.

(aylirly)

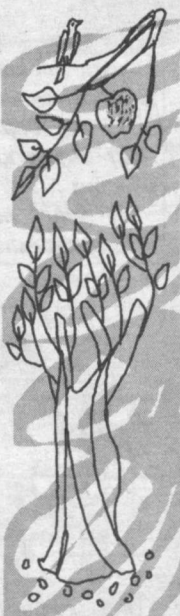
Гулноза МУСАЖОНОВА.

ОЛМА

Юмалоқман,
Тарам-тарам,
Гоҳ юзимга -
Чиқар яра.
Хомлигимда
Узиб олма.
Қорнинг оғриб,
Йиғлаб қолма.

ТУТ

Мен - оқ, қизил
Қора тут,
Пишишимни
Бироз кут.
Дарахтларда
Пишаман.
Сўнгра ерга
Тушаман.
Тозаланган
Ҳавоман.
Дардларингга
Давоман.

ЎРИК

Оқ, сариқ ўрик.
Кўп бизга шерик.
Ёмон эмасмиз.
Ҳаммамиз - тирик.
Қизарса юзим,
Ширинман ўзим.
Иноқмиз бизлар,
Шу айтар сўзим.

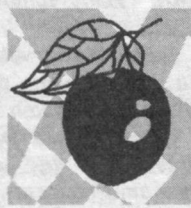
УЗУМ

Қизил, сариқ узумман,
Боғда пишган ўзимман.
Маржонман дур мисоли.
Шириндир менинг болим.
Ишқомларда пишганман,
Кучга тўлиқ, ишганман!

Малика АЗИМОВА.

ОЛЧА

Мен -
митти олча,
Опам -
тоғолча.
Кичик
бўлсам ҳам,
Нордонларим кам.

АНОР

Мен - бир қизил анорман,
Топишмоқларда борман.
Ширинликларга ёрман,
Ёқутларга қанорман.

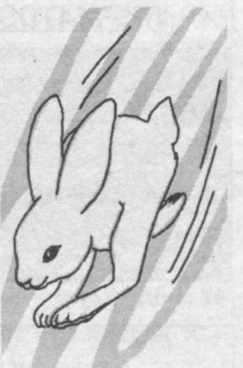
ҒУНЧА

Шоҳда турган ғунчаман,
Кичкина тугунчаман.
Очилганимда олгин,
Идишга сувга солгин.
Чакканга тақсанг бўлар,
Ўшанда кўнглим тўлар.

Маъмура АЗИМОВА.

ҚУЁН

Қуён, қуён!
Келгин бу ён
Дикир-дикир
Чопгин чунон!
Томорқада,
Сабзавот кўп.
Керагини
Қиртишла...
- Хўп!
Ҳаммаёқни
Қилсанг пайхон,
Сени сотиб -
Юбораман.

АСАЛАРИ

Асалари йиғар асал,
Асал еган бўлмас касал.
Ари бўлса нима бўпти?!
Асалари - менинг дўстим!

ХОНҚИЗИ

Номинг баланд - Хонқизисан!
Чип-чиройли бир қўнғизсан.
Бизга қандай кўринсанг ҳам,
Сенг онангининг ёлғизсан.

Диловар МУСАЖОНОВА.

КИЧИК
ДЕМАНГ
УЛАРНИ...

ТАРВУЗ АЙТАР...

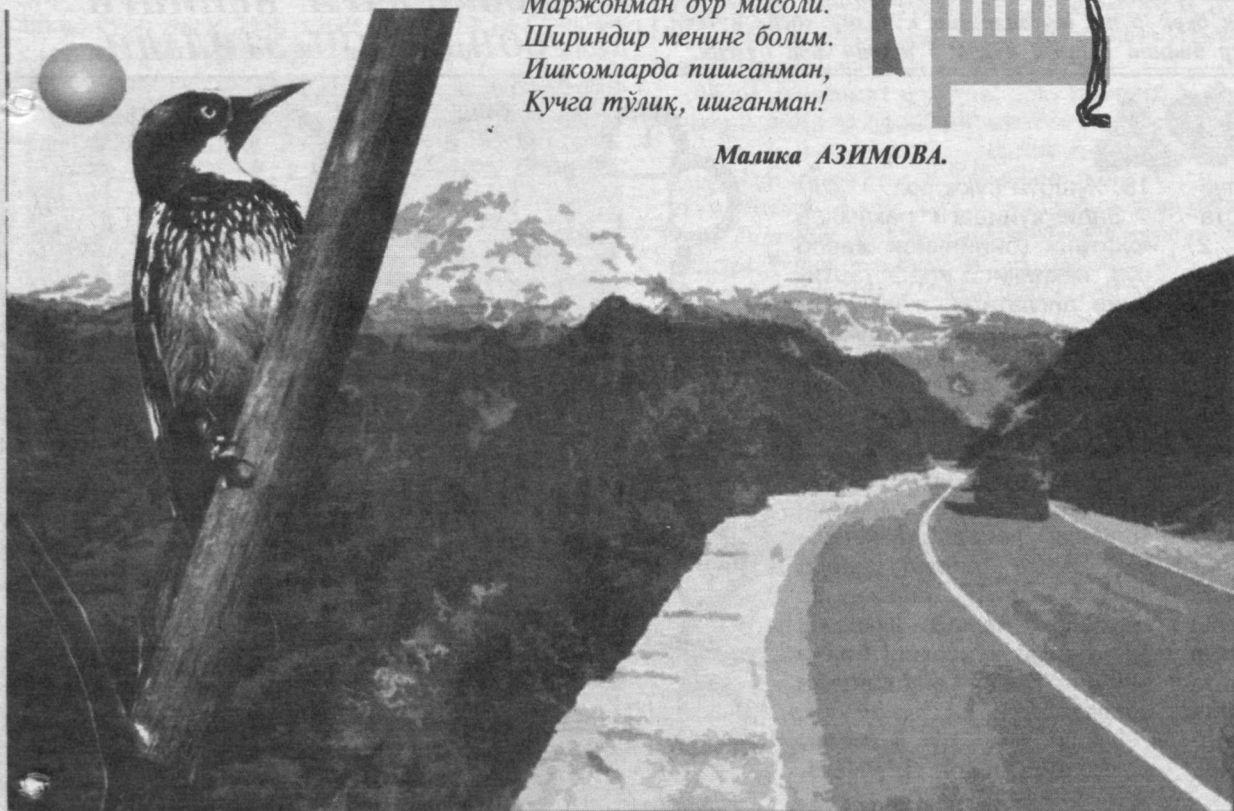
Дум-думалоқ тарвузсан,
Ўрисчада арбузсан.
Беқасам тўн кийгансан,
Асалга тўйгансан.

ТОПИШМОҚ

Мушук ҳидин билади,
Кучуклардан қўрқади.
Ухлатмай мени сира
"Тиқир-тиқир" қилади,
Чанглаб ётса китоблар,
Варақлаб қўяр боплаб!..
Ўзи кичик, ёвуз жон -
Бу нима? Айт-чи, Гулжон!

Дилноза МУСАЖОНОВА.

МУСАЖОНОВАлар - Тошкент шаҳридаги Абу Райхон Беруний номли мактаб ўқувчилари.
АЗИМОВАлар - Собир Раҳимов туманидаги 111-мактаб ўқувчилари.

ЎЙИН МАЙДОНЧАСИ

“ЁШ ИҚТИСОДЧИ”ГА
МАКТУБЛАРИНГИЗНИ
КУЙИДАГИ МАНЗИЛГА
ЮБОРИШИНГИЗ
МУМКИН:

700029.

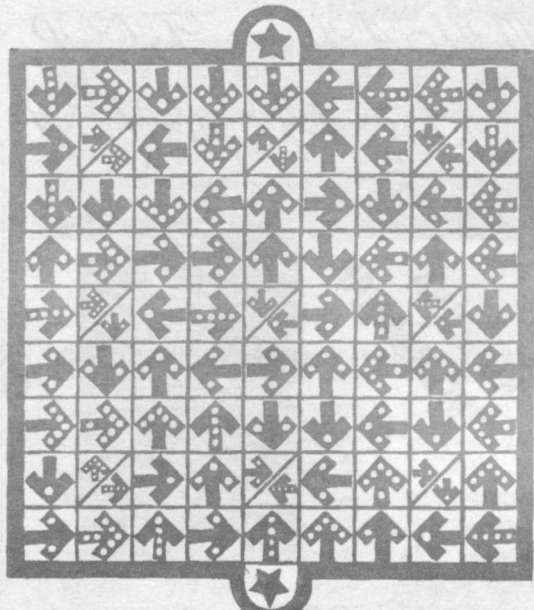
Тошкент шаҳри,
Мустақиллик майдони,
2-уй, 402-хона
(Музаффар
ПИРМАТОВга).

Мулоқот учун телефон:

(371) 139-49-32,

139-16-19.

Факс: (371) 139-48-23.

ЮҚОРИГА (ОКОЛЬНЫЙ ПУТЬ)

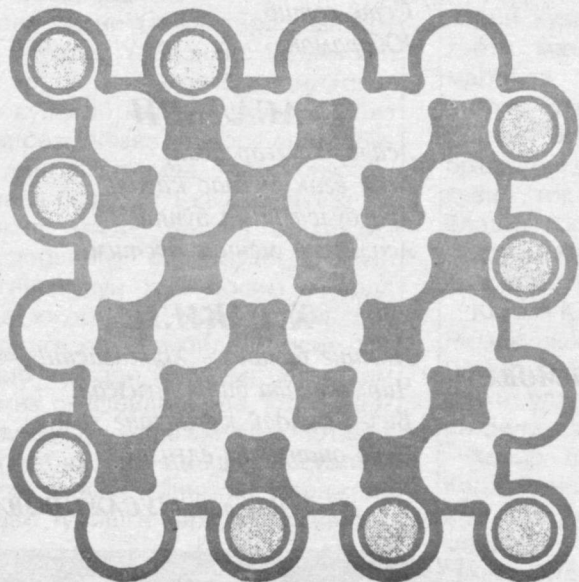
Пастдаги юлдузчадан тепадаги юлдузчага томон қалам билан чизиқ ўтказинг. Йўлни юқорига ҳаракатланувчи битта, 2 та, 3 та ёки 4 та квадратдан бошланг. Сиз тўхтаган (бекат бўлган) квадрат йўлингиз давомини белгилайди, чунки ундаги ўқ йўналишини, ўқдаги оқ нуқталар эса сиз яна нечта квадратни босиб ўтишингиз зарурлигини билдиради. Агар квадратда ўқ иккита бўлса, қайёққа юришни ўзингиз танлашингиз мумкин.

ҲАРФЛАР ВОСИТАСИДАГИ МУАММО

Бу бошқотирмадаги ўнала доиралар гуруҳига 1 дан 10 гача бўлган рақамлардан бирини ифодаловчи ҳарфлар ёзилган. Ҳамма ҳарфларни сонлар билан шундай алмаштирингки, натижада:

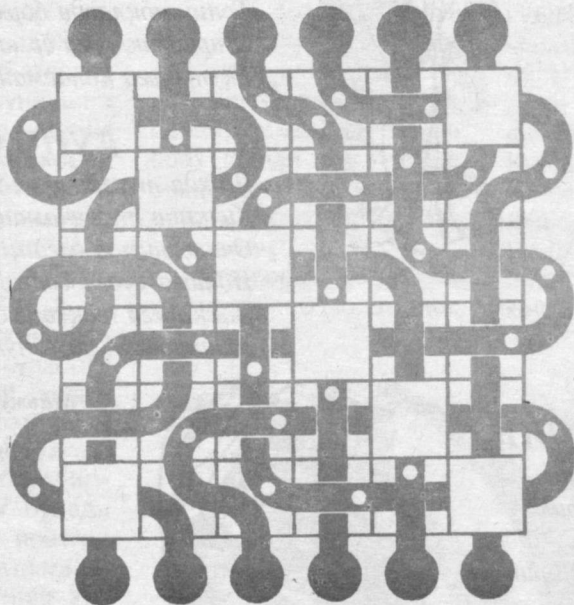
- 1) ҳар бир учликдаги рақамлар сони 15 га тенг чиқсин;
- 2) энга қатор турган ҳар бир олтига доирадаги сонлар йиғиндиси 30 бўлсин;
- 3) ўзаро параллел турган олтала диагоналда жойлашган доиралардаги сонлар йиғиндиси 25 га тенг бўлсин.

САКРАШ

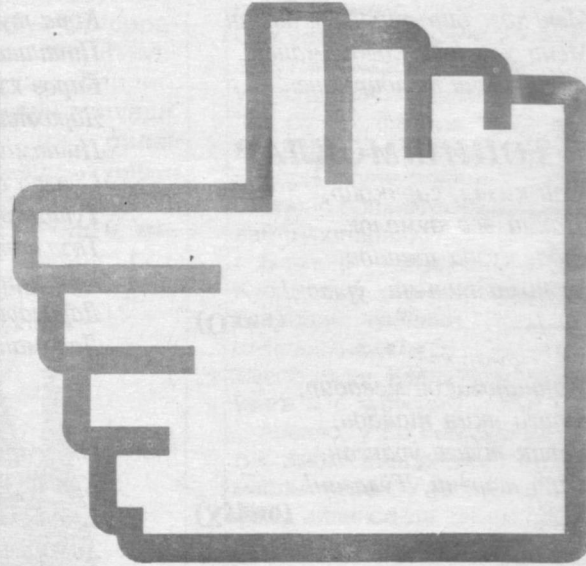
Ҳар бир шашка билан унинг жуфти орасидаги масофани лабиринтга ўхшаши йўлдаги оқ доиралар сони билан ҳисоблаш мумкин. Юқоридаги шашкаларни 1 дан 9 гача шундай рақамлар билан белгилаш, пайдо бўладиган 12 жуфт шашкалар орасидаги оқ доиралар сони қуйидагича бўлсин:

1 ва 7	5 ва 9	1 ва 3
3 ва 6	2 ва 8	7 ва 9
2 ва 9	5 ва 7	2 ва 6
4 ва 8	2 ва 4	6 ва 9

АСФАЛЬТДАГИ ФОКУСЛАР

Суратга синчиклаб қаранг. Ўзаро кесишувчи эгри-бугри йўллар чизмасидаги етишмаётган қисмларни топинг. Йўллардаги стратегик муҳим жойларда 30 та туйнук (оқ нуқталар) бор. Тўртта плита билан йўлларнинг кесишган жойлари, яна 4 та плита билан к. эгилган йўлларни бираштириб йўл қурилишини тугатинг. Натижада бошқа юқоридаги боши берк, тугаши пастдан берк 6 та тугалланган кўчалар ҳосил бўлсин. Ҳар битта битган йўлда 5 тадан люк бўлсин.

КВАДРАТЛАР ЯСАНГ

Берилган шаклни ичидан квадратлар яшаш мумкин бўлган 8 қисмга ажратинг. Огоҳлантирамиз: бу осон эмас! Бошингиздан бошқа ташвишларни чиқариб юборинг ва мана шу гўзал кутилмаган натижалар берувчи муаммони ҳал қилинг.

«ЎЙИН МАЙДОНЧАСИ»НИ
ЖАВОБЛАРИ КЕЙИНГИ
СОНДА ЧОП ЭТИЛАДИ.

КРОССВОРД

Энига: 5. Қарзга маблағ бериш. 6. Ноз-неъмат бунёдкори, қишлоқ-хўжалиги ишлари ходими. 8. Муסיқали асар тури. 9. Пойабзал ишлаб чиқариш ашёси. 11. Оврупода ишлаб чиқарилган энгил автомобиль маркаси. 12. Бозорни ўрганиш, ишлаб чиқарилган маҳсулотни сотиш бўйича чоратадбирлар мажмуи. 15. Майда пул. 16. Математик ҳисобнинг ҳар бир тури. 17. Ўткир ақл соҳибаси бўлган аёл. 19. Бахту иқбол асоси, фаолият. 20. Шарқ адабиётига мансуб шеърый топишмоқ.

Бўйига: 1. Бозор иқтисодиётида маҳсулот, қиммат-

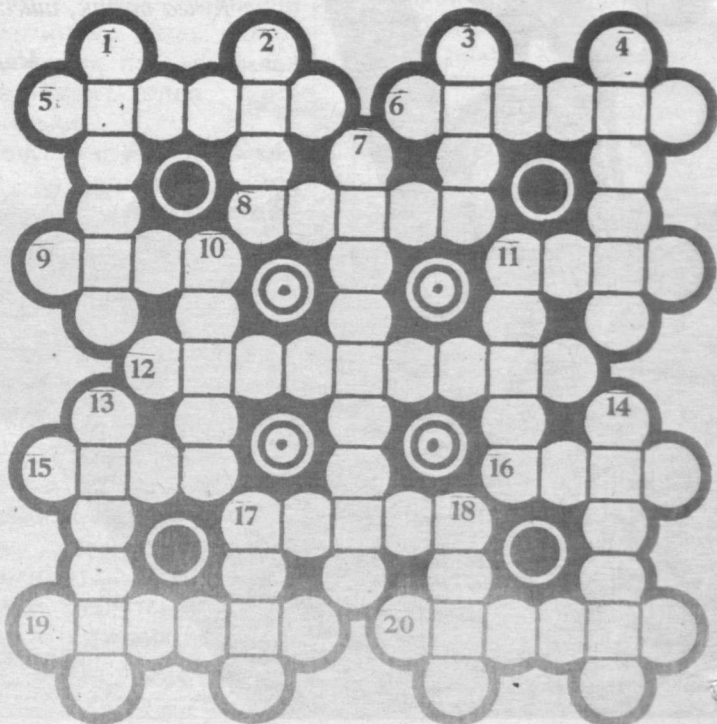
баҳў қоғозлар, валюта сотувчилар ва харидорлар ўртасидаги расмий воситачи. 2. Куч ўлчови бирлиги. 3. Маълум вазифани бажаришда мuddати кўрсатилган тартиби. 4. Кўркам, ҳашаматли бино. 7. Давлат ёки бирон ташкилот берадиган ёрдам пули. 10. Бирор кимса ёки ташкилотга тегишли нарсадан маълум ҳақ тўлаб вақтинча фойдаланиш. 11. Мулк, ер ва капиталдан олинадиган доимий даромад. 13. Маҳсулот айирбошлаш билан амалга ошириладиган савдо. 14. Кундалик рўзғор ва озиқ-овқат маҳсулотлари билан савдо қилувчи дўкondор. 17. Бутун борлиқ, дунё.

18. Хушбўй суюқлик.

Энди қуйидаги рақамлар жуфтини (биринчиси жавоб сўз, иккинчиси ҳарф тартибини англатади) жавоблардаги ҳарфлар билан алмаштириб муаммонимани ҳал этинг. 19-6; 8-1; 2-1; 1-1; 9-4; 3-1; 13-4; 4-2; 11-1; 16-4; 7-8; 5-1.

Ундан ҳосил бўлган сўз амалда қабул қилинган қонунлар доирасида корхона, фирма ташкил қилиш, фойда олиш мақсадида маҳсулот ишлаб чиқариш ёки хизмат кўрсатиш билан шуғулланиш фаолиятини англатади.

Тузувчи:
Фозилжон ОРИПОВ.

Билим ўз соҳибини қаш-шоқ қилмайдиган битмас-туганмас бойликдир, деган экан донишмандлардан бири. Бу бойликни эса айнан мактаб

мақсадида «Кичик академия» ташкил топди. Уқувчилар дарсдан ташқари манбаларни ўзи мустақил ўрганади, муносабатини билдира-

эстетик жиҳозига 5 балл, жами 25 балл асосида баҳоланади. Илмий раҳбарга ҳам 10 баллга қадар баҳо қўйилади. Бугунги кунда «Кичик ака-

уқитувчиси Мавжуда опа Воҳидова билан суҳбатлашдик:

— Клубимиз туман, шаҳар ва республика миқёсида катта тадбирлар билан иштирок этишди. Улар республика телевидениесида намойиш қилинаётган «Акс-садо» кўрсатувидида бир неча бор чиқишлар қилишди.

Алломалардан бири: «Дунёда бир муҳим фан борки, у ҳам бўлса тарихдир. Чунки ўтаётган ҳар бир сониямиз кунимиз, эртага тарихга айланади», деган экан. Бугун тарих фанининг ўқитилиши ва тарих дарсликларини яратилишига катта эътибор берилмоқда. Президентимизнинг тарихчи олимлар ва ёзувчилар, жамоат арбоблари билан учрашуви бунга яққол мисолдир. «Маънавиятимиз учун тарих қандай ўрин тутаети?», «Тарихни билмасдан туриб маънавиятни қуриш мумкинми? деган саволларига биз жавоб топишимиз, уни амалиётда қўллай билишимиз керак.

Менимча, бу фан ҳар бир ўқувчи онгида сиёсий қарашни, сиёсий таҳлилни шакллантириши, миллий мафкурамизни қарор топишириши лозим. Тарих фанини билиш орқали Ўзбекистонимизнинг улўф маънавиятини тиклашимиз, зеро маънавияти етук инсонлар бор жамиятда таракқиёт юксалишини болаларимиз онгига сингдиришимиз шарт.

Бугунги кунда мактаб ўқувчилари туман, шаҳар олимпиадаларида иштирок этиб, яхши натижаларга эриш-

Илмга йўл

ганлар. «Сен қонунни биласанми?» республика курик танловининг туман ғолиби бўлдилар.

Мактабда 70 та малакали педагоглар фаолият курсатмоқдалар. Улар орасида хизмат кўрсатган, соғлом авлод II даражали давлат мукофотининг номзодлари, куплаб маориф аълочили ва фидойилари ўқувчиларга ўз билимларини беришда, замон билан ҳамнафас хизмат қилмоқдалар. 1-4-синфлар учун «Математика» дарслигининг муаллифи Гулнора Адамбекова, «Алифбе» китобининг муаллифи Мунира Ғозихужасева, бошланғич синфлар учун «Расм ва меҳнат» дан Хошимберди Эгамовлар ҳам айнан шу жамоада фаолият курсатмоқдалар.

Бу яхши ишларнинг бошида жонқуяр, тиниб-тинчимас, меҳнаткаш педагог раҳбар — Муқаддам опа Хасанова турадилар. Уларнинг ташаббуслари боис купгина хайрли ишлар амалга ошаяпти.

Бугун мактабга яна бир қувончли хабар келди.

1998-99 ўқув йилидан бошлаб Республикамиз буйича учта умумтаълим мактабларида — Бухоро шаҳридаги 6-Урганчдаги 21-ҳамда Тошкент шаҳридаги 216-мактабларида тарих фани буйича ихтисослаштирилган махсус мактаб ташкил этилди.

Биз мактаб жамоаси-ю, унинг ўқувчиларини кейинги ишларида ҳамиша куч-қувват, яхши кайфият тилаб қоламиз.

Феруза ОДИЛОВА

«КИЧИК АКАДЕМИЯ»ДАГИ ИЛМИЙ ИШ

партасиданоқ йиғиш айни муддаодир.

Гулхида, Ойбек, Наргизалар ўз илмий ишлари тайёр бўлганликлари ҳақида раҳбарларига билдиришди. Ўқувчиларнинг мустақил илмий ишлари «Кичик академия» муҳокамасига қўйилди. Ҳимоя қизиқарли баҳс-мунозараларга бой бўлиб ўтди. Кенгаш аъзолари ўқувчиларга охирги, доимий саволларини бердилар:

— Келажакда ким бўламан, деб айта оласиз?

— Қайси касбни эгалламай, энг зўри бўламан. Балким Президентимиздек зўр сиёсатчи бўларман.

Жавоб кенгаш аъзоларига маъқул тушди ва ҳамиша «зўр» бўлиш учун тинмай ўқиш, ўрганиш кераклиги ҳақида гапирдилар.

Дарвоқе, илмий иш билан шуғулланаётган бу ўқувчилар Тошкент шаҳар, Ҳамза туманидаги Огоҳий номли 216-мактабнинг «Кичик академия» аъзоларидир. Унга 8-9-10-11-синфларининг иқтидорли ўқувчилари жалб қилинган. Ўқувчиларни изланишга, ижодкорлик, мустақил фикрлашга ўргатиш ҳамда уларни мактаб остонасидаёқ илмий фаолият ҳақида тулиқ тушунча бериш

ди, узининг болалик олами учун янгилик кашф қилади. Болаларга уларнинг раҳбарлари — мактаб ўқитувчилари мавзу беришда ёрдамлаштирилади, дарсликлар билан таъминлайди. Ўз ўрнида ўқувчи эса 10 бетдан ошмаган илмий ишини ҳимоядан 10 кун олдин илмий кенгашга топширади. Кенгаш аъзолари ҳимоядаги иш билан танишиб, унга ўз фикрларини ёзма равишда билдирадилар. Демак, ўқувчи томонидан ҳимоя қилинаётган мавзунинг ёртирилиши, режага мослиги, илмийлиги учун 10 баллгача, ҳимоя қилиш қобилияти, оғзаки мавзунинг ёрита олишига ҳам 10 балл, унинг

— Ёқадими?

Сураткаш: Р. АЛЬБЕКОВ.

демия»га тақдим этилаётган илмий ишларнинг купайганлиги бу ишнинг ўқувчилар ва ота-оналарга маъқул тушаётганлигини курсатмоқда.

Мактабда бир неча йиллардан бери бошқа фанлар қаторида «Ўзбекистон тарихи» фанини ҳам чуқур ўрганувчи махсус синфлар фаолият кўрсатмоқда. Илк бор «Ёш тарихчи» тўғараги иш бошланган бўлса, кейинчалик кенгайиб «Сиёсатшунос» бугун эса «Акс-садо» клубига айлантирилди. «Муносабат» деб номланган мактаб нашрида клуб аъзолари ўз мактабдошларини баҳсга чорламоқдалар.

Клуб раҳбари, тарих фани

Ассалому алайкум ўзбекистонлик тенгдошлар! Мен яқинда ўз Ватаним Мисрда телевиденисимиз орқали мустақиллик байрамини зўр ҳаяжон билан тамоша қилдим. Чиройли рақслар, қувноқ қўшиқлар, ҳаммадан ҳам осмону фалакни қувончга белаб отилган мушаклар менинг кўзларимни қувнатди. Яна Тошкентта, Сизнинг орангизга шу қадар боргим келиб кетдики, буни укам ҳам, онам ҳам чин дилдан ҳис қилдилар. Ва кўрганларимни кўраётганликларидан

ЎЗБЕК ОЎСТИЛАРИМИЗА БАЙРАМ СОВҒАСИ

қувондилар! Ҳа, мен утган йили Сизнинг ҳудди шунақа байрамингизни ўз кўзим билан кўрган эдим. Дадам мени Мустақиллик майдонига олиб борган, палов ва қовун-тарвузлар билан сийлаган эди...

Укам иккаламиз озодлик, эрк, тинчлик ва мустақиллик нима эканлигини жуда яхши ҳис қиламиз. Бизнингча бу байрам: бу — менинг ерим, бу — менинг элим, ёки кишлоғим деган маънони англатади. Мен укам Ислам Аҳмад билан маслаҳатлашиб яқинда жуда чиройли тушган суратимизни Сизларга совға қилгим келди. Бу суратда мен ва укам гул ушлаб турибмиз. Уша гул — Сизга, ўзбек тенгдошлар!

Узоқда урдак кенг ва зилол сувда озод ўйнаб юриб-

مع أطيب تمنياتي لأطفال
أوزبكستان بمناسبة عيد
الاستقلال
ندى أحمد

ди. Уша урдакнинг озодлиги, қувончи ҳам — Сизга, ўзбек ўғлонлари, азиз ўзбек қизалоқлари!

Яқинда мен Миср баъдавий қабилаларига хос булган миллий кийимда суратга тушгандим. Укам уша суратимни ҳам совға қилишимни таклиф қилиб қолди. Мен йўқ демадим. Чунки ўзбек қизлари ҳам мен каби миллий кийимларни кийиш ихлосмандлари эканини биламан. Мен Тошкентда бир йил муддат ичида яшадим ва биламанки ўзбек миллий кийимлари мисрликлар кийим бошларига монанддир. Шунинг учун менинг совғамни қабул қилинг. Суратларим куйлар, қўшиқлар билан оилангизга кириб борсин!

НАДАА АХМАД,
«Шабаб Имбаби» номли бошланғич мактабнинг
3-синф ўқувчиси.

Тенгдошимиз Азиз сайлгоҳда Насриддин Афанди қиёфасида томоша кўрсатаётган Жаҳонгир исмли қизикчи бола билан учрашиб қолади.

АЗИЗ: — Ассалому алайкум!

АФАНДИ: — Воалайкум ассалом! (болакайни эркалатиб) Бу тойчоқча кимнинг угли экан-а?

АЗИЗ: (жиддий) — Адамларнинг углиман.

АФАНДИ: — Адангиз ким, отлари борми?

АЗИЗ: — (жиддий) — Йўқ, адамларнинг отлари йўқ, машиналари бор!

АФАНДИ: (кулиб) — Отлари йўқ, машиналари бор денг-а? Бу дейман сиздан ҳам қизикчи чиқадиганга ухшайди.

АЗИЗ: — Топдингиз, мен қизикчи бўлмоқчиман.

АФАНДИ: — (кулиб) Оббо, қизикчи бўлмоқчиман, денг. Обид Асомовга ухшаган қизикчи бўлмоқчимисиз, ёки Мирза қизикқами?

АЗИЗ: — Йўқ. Обид қизикқа ҳам, Мирза қизикқа ҳам ухшамоқчи эмасман.

АФАНДИ: — Демак, сиз Эргаш Каримовга ухшаган зур қизикчи бўл-

моқчимисиз? Шундайми?

АЗИЗ: — Йўқ. Мен узимга ухшаган қойилмақом қизикчи бўлмоқчиман.

АФАНДИ: — Қойилмақом қизикчи қанақа бўлади узи, биласизми?

АЗИЗ: — Биламан, қойилмақом қизикчи, Насриддин Афандига ухшаган зур қулдирувчи бўлади.

АФАНДИ: — (кулиб) Демак, менга ухшаган буларкан-да?

АЗИЗ: — Нима, сиз Афандимисиз?

АФАНДИ: — Ҳа, мана қуриб турибсиз-ку, Афанди бўлиб қизикчилик қилишман.

АЗИЗ: — Йўқ. Мен сизга ҳам ухшамоқчи эмасман.

АФАНДИ: — Нера?

АЗИЗ: — Сиз ҳали бола Афандисиз, қойилмақом қизикчи мана бундай бўлади,

*Кувноқларга дўст, йўлдош,
Танламайди сира ёш.
«Ҳа-Ҳа-Ҳа» га қариндош,
Қойилмақом қизикчи!*

*Бир гапни айтмас икки,
Кулмайди ўзи чакки.
Кулмасанг бермас дакки,
Қойилмақом қизикчи!*

Мактаб сахнаси

*Афандидан кам эмас,
Ҳеч нарсадан ғам эмас,
Ҳамма кулиш шарт, демас,
Қойилмақом қизикчи!*

*Кулгуга кулгу улар,
Даврага кулгу тўлар,
Энг ками мендек бўлар,
Қойилмақом қизикчи!*

ТўЛАН ТАБАССУМ

«Ойнаи Жаҳон» — болаларга

СЕШАНБА, 8 сентябрь
Ўз.ТВ — 1

9.10. «Саҳродаги воқеа» мультфильм.

10.05. «Чемпион билан учрашув».

10.20. «Янги алифбони урганамиз».

11.15. «Шумтакарлар» мультфильм премьераси 40-серия.

12.05 Болалар учун «Мактублар — кабутарлар».

12.30. Кундузги сеанс «Махзун чечак». Бадийий фильм.

18.10. Болалар учун «Фарзанд-умид юлдузи».

18.45. «Хунарманд» тележурнал.

19.55. Ўзбектелефильм намойиш этади. «Ўсимлик дунёси».

20.05. «Оқшом эртаклари».

21.30. «Акс-садо».

Ўз.ТВ — 2

Ёшлар телеканали

18.05. «Мульттомоша».

18.20 «Эркатой».

Ўз.ТВ — 3

Тошкент телеканали

18.15. «Мульт-пульти». Болалар учун курсатув.

Ўз.ТВ — 4

16.50. «Мультсайёра»

ЧОРШАНБА, 9 сентябрь

Ўз.ТВ — 1

10.55 «Шумтакарлар». Болалар учун мультфильм премьераси 41 — серия.

11.20. «Олимпиадачилар орамизда». Спорт дастури.

11.30. «Акс-садо».

12.05. Кундузги сеанс «Фитна». Бадийий фильм.

18.10. «Санъат гунчалари».

20.05. «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2

18.05. Мульттомоша.

18.20. «Катталарга совға».

Ўз.ТВ — 3

18.05. «Сехрли қутича» мульттўшам.

Ўз.ТВ — 4

16.50. «Мультсайёра»

ПАЙШАНБА, 10 сентябрь

Ўз.ТВ — 1

Азиз ўқувчилар! Бу ҳафта Ўзбекистон телевидениеси Сиз азиз ўқувчиларга қуйидаги кўрсатувлар, фильмлар ва мультфильмларни тайёрлади, марҳамат, улар билан танишинг!

YOSHLAR KANALIGA OMAD!

O'z televideniyeimiz «Yoshlar kanalini» ochib juda yaxshi ish qildi-da! Men «radio grant»ni kecha-yu kunduz eshitib, shunday samimiy, nima bo'lsa shuni aytadigan teleko'rsatuvlar ham bo'lsa soz bo'lardida deb o'rz qilardim. Kecha behtiyor TV2 ko'rsatuvlariga televizorimni

burab uning oldidan kun bo'yi ketolmay qoldim. Umuman olganda, O'zbekiston televideniyesi ko'rsatuvlarida ham moino ham ma'no kirgan. Nafaqat yoshlar, balki kattalar ham, bolalar ham uning har bir ko'rsatuvidan asta sekinlik bilan nimadir oladi-

gan bo'lib qolishdi. Buning uchun haqiqiy ijodkorlarni o'z bagriga yigib borayotgan O'zbekiston televideniyesi rahbariyatiga kattadan katta rahmat!

Sharif Yo'ldoshev
M. Ulugbek tumani

9.45. «Бармоқлар сехри».

10.30. «Алифбо сабоқлари».

12.30. «Шумтакарлар» мультфильм премьераси 42-серия.

12.45. Кундузги сеанс. «Отпуссага чиқолмадик». Бадийий фильм.

18.10. «Табиат алифбоси».

20.10. «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2

Ёшлар телеканали

18.05. Мульттомоша.

18.20. «Катта танаффус».

19.15. «Табобат олами»

Ўз.ТВ — 3

18.05. «Ёрилтош» мульттўшам.

Ўз.ТВ — 4

16.50. Мультсайёра

ЖУМА, 11 сентябрь

9.10 «Ўйла, изла, топ!» телемусобақа.

10.05 «Немис тили».

11.20. «Шумтакарлар» мультфильм премьераси 42 — серия.

12.35. Кундузги сеанс. «Холодильникда биров бор». Бадийий фильм.

20.05. «Оқшом эртаклари»

Ўз.ТВ — 2

Ёшлар телеканали

18.05. Мульттомоша.

18.20. Умид чечаклари.

Ўз.ТВ — 3

18.05. «Ёрилтош мульттўшам».

Ўз.ТВ — 4

16.50. «Мультсайёра»

ШАНБА, 12 сентябрь

Ўз.ТВ — 1

9.10. «Шохрух» клуби.

9.30. «Шумтакарлар» мультфильм премьераси 43-серия.

9.45. «Шу ватанга бордир менинг керагим».

11.35. Болалар учун «Кузгу».

18.00. Болалар учун «Фламинго».

19.50. «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2

Ёшлар телеканали

9.00. «Боланинг тили».

9.35. «Дунё ва болалар».

9.55. «Минг бир маслахат».

14.20. «Эркатой».

16.40. «Олмония ҳақида ҳи-

қоялар».

17.05. «Жаҳон жүғрофияси».

18.20. «У ким? Бу нима?»

Ўз.ТВ — 3

Тошкент канали

8.00. «Мульт-пульти».

11.40. Болалар экрани.

13.10. «Ёввойи табиат».

18.05. «Ёрилтош» мульттўшам.

18.35. «Қалдирғоч» қисқа метражли бадийий фильм.

20.15. «Табиат шифохонаси».

22.25. «Глобус» телеальманах.

ЯКШАНБА, 13 сентябрь

Ўз.ТВ — 1

8.25. «Камалак» болалар учун кинодастур.

9.10. «Ватанимга хизмат қиламан».

11.40. «Маҳаллаи болалари» телемусобақа.

12.45. Кундузги сеанс «Қизил елкан». Бадийий фильм.

18.00. «Баҳром ва Дилором» мультфильм.

18.10. «Олтин тож» телеуйин.

20.05. «Оламга саяхат» кинокурсатув.

Ўз.ТВ — 2

Ёшлар телеканали

9.00. «Умид чечаклари».

9.15. «Катта танаффус».

11.50. «Болалар учун фильм».

18.05. Мульттомоша.

18.20. «Бугуннинг боласи».

20.30. «Синфдош».

20.50. «Буюк сиймолар».

Ўз.ТВ — 3

Тошкент телеканали

8.00. «Ёрилтош» мульттўшам.

8.45. «Лавжой» телесериал.

11.35. «Ёввойи табиат».

11.55. «Болалар экрани».

13.40. «Глобус» телеальманах.

18.05. «Мульт жумбоқлар».

Ўз.ТВ — 4

10.00. «Эртакларнинг сеҳрли олами».

12.35. «Кино сайёра».

18.45. «Бу ажиб дунё».

19.20. «Табиат билан танишув».

ДУШАНБА, 14 сентябрь

Ўз.ТВ — 1

20.05. «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2

18.05. «Мульттомоша».

18.20. «Дунё ва болалар».

Ўз.ТВ — 3

18.05. «Мульттомоша».

Ўз.ТВ — 4

16.50. «Мультсайёра».

18.45. «Қўзмончоқ».

СЕШАНБА, 15 сентябрь

Ўз.ТВ — 1

1.15. «Шумтакарлар» мультфильм премьераси.

20.05. «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ — 2

18.05. «Мульттомоша».

18.20. «Эркатой».

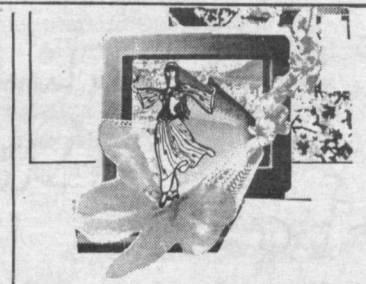
Ўз.ТВ — 3

18.15. «Мульт-пульти» болалар учун курсатув.

Ўз.ТВ — 4

16.50. «Мультсайёра».

Тоҳир МУЛЛАБОЕВ,
Ўзбекистон
телевидениеси
«Болалар» Бош
муҳарририятининг
гуруҳ раҳбари.

Дилимдаги қайгуларимни-
нги озини эшитадиган би-
родар топилаармикин?! У меҳ-
рибонлик қилиб, ҳасратим-
ни тингласа, оғиримни ен-
гиллаштирган, дардимга мал-
ҳам топган буларди...

Агар дустлик савдо-сотиқ-
қа ухшаб, эҳтиёжга қараб ах-
тарилса зарурат тугилмаган
чоғда дустни назарга илмай,
ташлаб кетилса, бу қандай
дустлик бўлди энди!

Дустинг бошинга мушкул
тушганлигини ҳолингдан ха-
бар олгани келиб, бошқа ва-
қтда бегонадай юрса, зарурат
туғилгандагина эслаб бошқа
маҳалда сира эсламаса, уйлаб
қур, шу ҳам дустлик бўлади-
ми ахир!

Ахир, худонинг ўзи яқин-
лаштирган меҳр-шафқатли ду-
стлар ҳам бор-ку! Улар ҳақи-
қатта мулоҳаза билан қарайди-
лар, дилларида шак-шубҳа гу-
бори бўлмайди. Уларнинг ҳам-
маси бир-бирига ҳолисан —
лилоҳ дуст, аҳил, уларни
шундай олажаноб дустлик
бирлаштирган.

Эй, биродарлар! Ҳақиқат-
ни очинглар, тугри йулдан
юринглар. Бир-бирингиздан
билим урганиб, камол топи-
шингиз учун дил пардасини
очиб ташланглар.

Эй, биродарлар! Кирпилар
бошини ичига тортгани ка-
би, сиз ҳам бошингизни ичин-
гизга тортинг. Ботинингиз-
ни юзага чиқаринг, зоҳирин-
гизни эса, ичингизга олинг.
Худо ҳаққи, ботинингиз рав-
шан қурииб турибди-ю, ле-
кин зоҳирингиз яширин.

Эй биродарлар! Илонга ух-
шаб пўст ташлаб, қуртлар син-
гари судралиб юринглар. Ку-
роли думида булган чаёндек,
хушёр бўлиб туринглар. Чун-
ки шайтон одамни орқадан
келиб алдай олмаса, ҳеч бир
алдай олмайди.

Ажал заҳарини ютинглар,
яшайжаксиз, улимни севинг-
лар, тирик бўлажаксиз. Қу-
надиган уя тутмай учиб юри-
нлар, чунки қушларнинг ов-
ланадиган жойлари уялари-
дир. Агар қанот йўқлиги учи-
шингизга монелик қилса, қа-
ноат уғирланглар, мақсадга
етасиз. Энг катта фазилат
учишга моҳир бўлишдир.

Қизитилган тошларни юта-
диган туяқуш бўлинглар,

чилар бизни куриб, қушлар-
га ухшаб сайраб чақирдилар.
Бундай қарасак, у ерда жуда
кўп дон ва узимизга ўхшаш
қушлар бор экан. Буни қур-
ганда кўнглимиздан ҳеч қан-
дай шубҳа тугилмади.

Апил-тапил шу қушлар то-
монга боришга шошилдик ва
боришимиз билан ҳаммамиз
тузоққа илиндик. Шу пайтда
бўйнимизни ҳалқа бўғди, қа-
нотларимизни турлар уради,
оёқларимизга эса, тузоқ туш-
ди. Қутулишга қанча урин-
майлик, ҳаракатимиз зоес кет-
ди, қайта турга баттарроқ ура-
либ, ҳалок бўлишимизга ку-
зимиз етди.

Ҳаммамиз узимиз билан
узимиз овора бўлиб, биродар-

рини гапириб беришди.
Кейин улар менга ердам кур-
сатдилар, бўйнимдан тузоқ,
қанотларимдан тур олиниб,
қафас эшиги ланг очилди.

Шунда улар менга.
— Қани, қочиб қол, —
дейишди.

Мен бошу қанотимни қут-
қариб, сўнг улардан оёқла-
римдан тузоқни олиб таш-
лашларини илтимос қилдим.
Улар: «Агар биз шундай ишга
қодир бўлганимизда, аввал,
ўз оёғимиздаги тузоқни олиб
ташлаган булардик, касал та-
биб касалини даволай олар-
миди?» — дейишди.

Мен оёғимдаги тузоқ би-
лан учмоқчи бўлдим, улар
менга шундай дейишди.

Абу Али ибн Сино — (980—1037) буюк табобат олими, файласуф, тилшунос адиб

ТАЙР ҚИССАСИ

катта-катта суякларни ютиб
јуборадиган илондек, олов
ичида дадил јурадиган саман-
дардек, кундузи ёруғликка
чикмайдиган куршапалакдек
бўлинглар. Паррандаларнинг
энг яхшиси куршапалаклар-
дир.

Эй, биродарлар! Одамлар-
нинг ботири мушкулотдан қу-
рқмайди. Камолот ҳосил қи-
лишдан бош тортган киши
одамларнинг энг қурқогидир.

Биродарлар! Фаришта ёмон-
лик билан машғул бўлса ёки
ҳайвонлар хунук иш қилса,
бунга ажабланиш керак эмас.

Балки инсон вужу-
ди ақл билан му-
наввар бўла туриб,
шаҳватга берилса-
ю, инсонлигини йу-
қотиб, виждонан
кечса, бунга ажаб-
ланиш керак бўла-
ди. Қасамёд қилиб
айтаманки, одамни-
нг фаришгаси шаҳ-
ватни даф қилиш-
да шак-шубҳасиз со-
бит қадамдир. Уни-
нг оёқлари жимога
јурмайди. Агар ки-
шидаги инсо-
нийлик, ёмонлик
оҳанграбоси бул-
миш шаҳватни
қайтаришга ожиз-
лик қилса, ундай
одам ҳайвондан ҳам
паст туради.

Энди сўз боши-
га қайтаман. Бир
гуруҳ овчилар ту-
зоқлар қўйиб, тур-
лар ёйдилар. Кей-
ин дон сешиб, узла-
ри қуқатлар ораси-
га яшириндилар. Бу
вақтда мен парран-
далар галаси ораси-
да эдим. Шунда ов-

ларимизга мадад беришгина
эмас, уларга қайрилиб қа-
рашни ҳам унутибмиз.
Кейин ҳаммамиз қутулиш чо-
расини топиш ҳақида бош
қотирдик. Шу қадар уйга
чўмиб кетибмизки, ҳатто ту-
зоққа илинганимиз ҳам ёди-
миздан қутарилибди. Шу ал-
фозда бир оз кўниқиб, турқа-
фас ичида қолиб кетдик.

Бир маҳал қарасам, бир
гала қушлар қўринди. Улар
бошу қанотларини турдан ха-
лос қилиб, учиб келишар,
аммо оёқларида ҳамон тузоқ
осилиб турар эди. Бу тузоқ
учиб қочишга ҳалал бермас,
шунга қарамай, учиб қуту-
лиш осон эмасди, осуда ҳаёт
кечириш ҳам мушкул эди.
Ана шу ҳол унутган нарсамни
ёдимга туширдим. Шу билан
бирга, кўниқиб қолган нарсам-
нинг ёмонлигини ҳам кўз
олдимда намоён қилди. Ту-
зоқдан бушайман, деб ҳам
уринавериб, тавбамга таян-
дим, ҳатто ҳасрат-надоматдан
қўйиб улаётдим.

Кейин, зора уша қушлар
менга яқинроқ келиб, бу фа-
локатдан халос бўлиш йули-
ни курсатсалар, деган умидда
турқафас ичида, туриб, улар-
ни чақирдим.

Улар овчиларнинг ҳийла-
ларини билишиб, яқин ке-
лишга ботинмай қочдилар.
Кейин мен уларга қадимги
дўстлигимиз ва ҳаммамиз бир
гуруҳданлигимизни айтиб ёл-
вордим. Бир маҳалги аҳду
паймонимизни эслатдим.
Шундан кейингина, улар ме-
нинг олдимга келишди.

Улардан ҳол-аҳвол сўрадим.
Улар ҳам мен дучор бўлган
фалокатга гирифтор бўлган-
ликларини, кейин қутулиш-
дан умид узиб, шу азоб уку-
батга кўниқиб қолганликла-

— Олдинда жуда кўп
буқъалар бор. Агар биз улар-
дан тез-тез учиб ўтмасак, ба-
лоий азимдан қутулолмаймиз.
Бизнинг кетимиздан ўч, се-
ни қутқарамиз ва сенга тўғри
йўлни курсатиб јуборамиз.
Серўт, серҳосил водий, йўғ-с,
аксинча, қурғоқ, хароб во-
дийдаги юксак тоғ оралиги-
дан ўчдик. Водий орқамизда
қолиб, ҳалиги тоғ чўққисига
етдик. Бирдан олдинда қара-
сак, яна саккизта баланд тоғ
намоён бўлди, уларнинг чўқ-
қилари кўз илғамас эди...

Шунда орамиздагилардан
бири. «Бу тоғлардан жадал
ўтиб олмасак балого гириф-
тор бўламиз», — деди.

Шундан кейин биз тез
учиб, олти чўққидан ўтиб
еттинчисига етдик. Бу тоғ
чегарасидан ўтгач, баъзи қуш-
лар, «Эвоҳ, ҳеч тоқат қилиб
бўлмаяпти, дам оласизларми,
йўқми?! Учавериб тинка-ма-
доримиз қуриди. Душман
олисада қолиб кетди, бир оз
дам олсак, яхши бўларди.
Ахир, тўхтовсиз ўчгандан кў-
ра дам олиб ўчсак, тезроқ
нажот топамиз-ку», — дейиш-
ди.

Шундай қилиб, уша тоғ
чўққисига бориб кўндик.
Бундай қарасак, кўз олди-
мизда ям-яшил мевазор, сув-
га сероб, обод боғлар туриб-
ди. Қулоқларимизга ашула,
мўнгли нағмалар эшитилди,
мушқу анбардан кўра хуш-
бўйроқ ислар димоғимизга
урилди.

Биз боғнинг меваларидан
едик, сувларидан ичдик ва
дармонга киргунимизча шу
ерда қолдик. Шунда бир қуш
деди. «Жадаллаб қолайлик,
чунки хотиржамлик гафлат-
да қолдирса, эҳтиёткорлик
халос этади. Ундан сўнг, мен
сизларга айтсам, шубҳадек
мустаҳкам қурғон йўқ. Гаф-
лат босиб, бу жойда узоқ
туриб қолдик. Душманамиз
орқамиздан ахтариб келяп-
ти. Гарчи бу жойда туриш биз
учун қулай бўлса-да, лекин
саломат қолишимиз мушкул.
Шунинг учун келинглар, бу
буқъани ташлаб, тезроқ ке-
тайлик».

Шундай қилиб, ҳаммамиз
учишга чоғландик. У ердан
учиб, саккизинчи тоққа етиб
бордик. Бундай қарасам, чўқ-
қиси осмон бағрини ёриб кир-
ган баланд тоғ, унинг тевара-
гида қушлар учиб юрибди.
Мен умримда бундай хушна-
во, гузал дилкаш қушларни
ўчратмаган эдим.

Уларнинг ёнига қўнгани-
миздан кейин биз илгари ҳеч
қасрда қурмаган ва ҳатто эши-
маган лутф-эҳсон ва меҳри-
бончиликни кўрдик. Улар
бизга самимий ердам

Биз сув ичган булоқлар

курсатишди. Биз умр бўйи
уринсак ҳам, борингки, ум-
римизга неча бор умр қўшиб
берилган тақдирда ҳам, улар
бизга қилган ёрдамнинг ки-
чик бир улушини эплай ол-
масдик. улар билан таниш-
ган, бошимизга тушган фало-
катларни сўзлаб бердик. Улар-
дан бири деди.

— Мана шу тоғнинг орқа-
сида бир шаҳар бор. Уша ерда
буюк подшо истиқомат қила-
ди. Ҳар бир зулмдийда унга
сигинса, муножот қилса, уни-
нг қудрат ва мадади билан
мушқули осон бўлади, дарду
фалокатлардан қутулади.

Биз буюк подшо шаҳрига
йўл олдик. Ниҳоят, қасри
олдига етиб, ижозатига мун-
тазир бўлиб турдик. Кириш-
га рухсат берилди. Бизни са-
ройга олиб кирдилар.

Биз кирган саройнинг кенг-
лиги-ю, гузаллигини тавсиф-
лаб бериш қийин. У саройдан
ўтганимиздан кейин, кенг ва
ярақлаган бир сарой дарвоза-
си очилди. Бунга кўзимиз
тушганида, олдинги қўрган
саройимиз анча тор, кичкина
тўюлди. Ниҳоят, подшо ҳузу-
рига етдик. Парда қутари-
либ, подшо жамолини қўриб,
ҳаммамиз беҳуш бўлиб қол-
дик. Ҳайтовур, унинг ўзи
даромадимиздан огоҳ бўлиб,
ўз лутфи билан хушимизга
келтирди. Ниҳоят у билан
гаплашишга журъат етдик,
ўз саргузаштимизни гапириб
бердик. Саргузаштимизни ти-
нлагач, у деди:

— Оёқларингиздаги тузоқ-
ни қўйган кишидан бўлак
ҳеч ким еча олмайди. Мен
унга бир элчи јубораман. Эл-
чи сизларни тузоқдан қутқар-
ишни овчидан илтимос қи-
лади. Гап тамом, Ҳотиржам
бўлиб қайтаверинглар. Ана
шундан сўнг элчи билан бир-
га йўлга тушдик. Биродарла-
римиз подшоҳнинг ҳусни жа-
молини қисқача таърифлаб-
беришимни талаб қилдилар.
У шундай бир подшоки, қа-
чон сен кўнглингга заволсиз
жамолни, нуқсонсиз камол-
ни келтирсанг, унинг жамолу
камолни қўрган бўласан.
Ҳақиқатдан ҳам бир камолат
унда зоҳир, ҳар бир нуқсон,
ҳатто мажозий маънода бўлса
ҳам ундан йироқ. Кимки ун-
га хизмат қилса, у энг олий
бахтга эга бўлади. Кимки
ундан узоқлашса, дунё ва
охиратда зиён қўради.

Ҳикоямни эшитиб биро-
дарларим менга шундай деди-
лар.

— Сен ақлдан озиб қолиб-
сан. Худо ҳаққи, сен эмас,
балки ақлинг ўчган экан, сен
овланмаган, ақлу ҳушинг ов-
ланган экан. Кишилар қачон
ўчгану қуш қачон гапирган!
Худди мижозингда саффо га-
лаба қилганга ўхшайди. Энди
девпечакни қайнатиб ич,
тез-тез чучук сувли ҳаммомга
тушиб тур, нилуфар ёғини
ҳидла. Кейин лазиз таомлар
егин, жинсий алоқа ҳамда
уйқусизликдан сақлан, кам-
роқ фикр юрит (илгари оқил-
лигингни қўрганмиз, ақл-ид-
рок ва заковатингга қўйил
бўлганмиз. Энди бу аҳволи-
нгни қўриб биз сендан ран-
жидик. Сенинг аҳволингга
нуқсон етганини қўриб, кўн-
глимиз паришон бўлди. Уларнинг
гаплари қанча кўп бўлса,
фойдаси шунча оз эди. Сузнинг
энг ёмони амалга
ошмай, зоес кетгандир. Танг-
ридан мадад, одамлардан ўзр
сўрайман. Золимлар келгуси-
да қандай жазога ўчрашлари
маълум.

КЕЛИНЧАК

Янги тушган келинчакка қайин онаси: «Қизим холвайтар пишириб беринг, совуғим олиб кетибди», деб қолибди.

Барча ишга ҳозир ва нозир келинчак қайнонасини гапини тезда адо этиш учун энгини шимариб ишга тушиб кетибди.

Қизалоқлик чоғида онаси холвайтар қилганини курган эди.

Бир пасда қойил-мақом қиламан, деб шарбат тайёрлаб қуйибди-ю, кейин ег қиздира бошлабди. Унни ёғга қовуришдан олдин эсига бир нарсаси келиб қолибди: «Айтгандай, холвайтарга туз солармиди?»

Қайнонасидан сурашга юраги дов бермабди. Ношуд келин шунини ҳам билмайдими, деб чоғиб кучага чиқибди. Қараса, сумка кутарган бир семиз аёл утиб кетаётган экан. Чопганча бориб:

— Ҳой, опагон, айтинг-чи, холвайтарга туз солармиди, йўқми? — деб сурабди.

— Йўловчи елка қисибди. Қани, балки бу саволга сиз жавоб берарсиз, деб кулиб турарди Зебо.

ҚАЛДИРҒОЧЛАР

Уйимиз тоқига қалдирғочлар уя қуйишди. Уйни битказгунча шўрлик қўшчалар озмунча меҳнат қилишди. Эртаю-кеч тиним билмасдан жажжи қўшчалар тумшукларида лой, сув, хашак ташиб чиройли «иморат» барпо этишди. Қарабсизки, уй битди-ю, она қалдирғоч тухум қуйиб бола очди. Уларга «эр-хотин» роса овқат ташиб, минг ма-

ЗЕБОНИНГ ТОПИШМОҚЛАРИ—

ни сеvimли ёзувчимиз **Мақсуд Қориев** тайёрлаптилар

шаққатлар билан боқиб, охири учирма қил ишди.

Қалдирғоч болалари учир-

Қадимий маънавий
анъаналаримиз

ма булгач, бир неча кун инлари атрофида айланишиб учиб юришди, кейин қайгадир ғойиб бўлиб қолишди.

Айтинг-чи, қалдирғочлар ота-оналарини ташлаб қасрга кетишди, улар қайтиб келишадими?

**Тўрт ҳикояга
жавоб**

Уша туртта ҳикоятларни Зебо чала-ярим айтиб берган бул-

са-да, уни ўзим қаламга олиб ёзиб чиқдим. Жавобларни ҳам ишлаб, сиз ўқувчиларга тақдим этмоқдамиз.

1. Она ўз фарзанди учун бутун умрини, соғлигини фидо қилади. Унинг учун боласи, хунук бўлса ҳам онаизорнинг қизи-углидан чиройли, ақлли фарзанд дунёда йўқ. Мактабда ота-оналар мажлиси чоғида ўқитувчи онаси олдида унинг боласини хулқ-атворини ёмонлаб курсинчи, «йўқ, менинг болам сиз айтгандай эмас, одобли, хулқли бола», деб оналар ўқитувчи билан ҳатто жанжаллашиб қолишади. Шу боисдан қадимдан ота-боболаримиз: «Қўнғиз ўз боласини оппоғим дер экан», деган нақлни туқиланлар.

Лекин бунақа вақтда ўқи-

тувчимиз ҳақ бўлади, тушпа-туғрисини айтади-қуяди, — деди Зебо ўз муаллимининг ёнини олиб.

2. Иккинчи саволга келсак, бу анча қизик. Мана, оқлом пайти паловхон турани қилиб, оила даврасида мазза қилиб тавнавул этасиз. Палов халқимизнинг энг сеvimли таоми. Ҳар бир ўзбекнинг хонадонидида ҳафтада бир марта «ош» бўлиши турган гап. Ошдан кейин мева, қовун-тарвуз сийсиз. Аммо ушанда ҳам чанқовингиз қонмайди. Чунки қорнингиздаги гуруч яна сув талаб этаберади. Қачонки, домига етказилган чойни тўйиб ичганингиздан кейингина гуруч «ана энди сувга тўйдим» дер экан.

3. Холвайтар қилмоқчи бўлган келинчак масаласига келсак, бу ҳам мунозарали масала. Келинчак: «Холвайтарга туз солармиди?», деб сураганда ҳалиги сумка кутарган хотин анча уйланиб қолди, қаршисига жа-

воб кутиб турган қизга: «шаркарли кийм солганингиздан кейин туз солинмайди-да», деди. Жавобидан ўзи ҳам қоникмай, йўлига кетди.

— Сиз нима дейсиз? — деди Зебо кулиб менга.

Елка қисдим.

— «Шаҳар бердим», — дедим.

— Озгинагина туз солиш керак, албатта, — деди Зебо.

Туртинчи топишмоқнинг жавоби бундай:

Қўшлар учирма бўлгандан кейин мустақил ҳаётга йўл оладилар. Қалдирғоч болалари ҳам шундай. Улар энди ўз йўлларини топиб, яна баҳоли-қўдратли қилиқчи қила бошлайдилар. Тухум қуйиб, фарзанд устирадилар. Аммо уларнинг фарзандлари ҳам учирма булгач, ота-оналарини унутадилар. Ота-оналари изидан бориб узлари ҳам авлод этиштириш, қўшлар дунёсининг кўпайиши учун муқаддас бурчларини адо этадилар.

ЗАРНИҒОРНИНГ АЯСИ

Боқиллари иболи,
Нозик таъбли ҳаёли,
Тўлиб ойдек жамоли,
Зарниғорнинг аяси.

Рўзгор тутар

саришта,
Файзли-мисли
фаришта.

Ўзи чаққон ҳар ишда,
Зарниғорнинг аяси.

Нонлар ёпар мазали,
Қаймоқ, сутли,

жиззали,
Аёлларнинг сараси,
Зарниғорнинг аяси.

Дўстларининг
ҳамдами,
Сўзи кўнгли малҳами,
Шодон ўтсин ҳар
дами,
Зарниғорнинг аяси.

Садоқат ФАЙЗИЕВА

Ота углидан суради:

— Менда унта олма бор. Иккитасини есам, нечта қолади?

— Билмайман, — деди ўгли. — Биз мактабда масалани апельсинда ечамиз.

Болакай кучадаги машиналарга анча тикилиб тургач, суради:

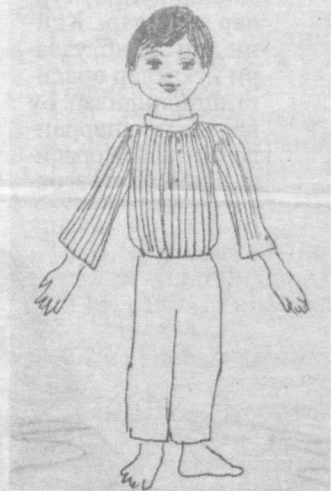
— Автомобиллар катта бўлганида нима бўлади? Автобус бўлишадими?

Ўқитувчи ўқувчидан суради:

— Таркибида сут бор бешта нарсани айт.

— Сарғ, пишлоқ ва учта сигир.

Қидирбой Тўлабоев тайёрлади.

안녕하세요

우즈베키스탄

— Сизларнинг мамлакатингизга болалар қоронгу уйга кириб олиб кечгача компьютер, электрон уйинлар уйнашадими, телевизор курадиларми?

— Булмасам-чи, курадилар.

Бу эртагимиз ҳам кўз ҳақида, аниқроғи кўзойнак ҳақида эканлигини сарлавҳамиздан сезган булсангиз керак. Хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг корейс дўстларимизнинг ҳар иккитасидан биттаси кўзойнак тақиб юрадилар. Шу ерда ҳам кузлари қисқлиги учун қуриш қийиндир-да, дейсиз билагонлигингиз кўзиб. Мен эсам бу уларнинг аччиқ таомни кўп сийишганидан микин деб уйлабман. (Айтгандай, корейслар аччиқ, шўр таомларни хуш курадилар). Чунки кекса бувиладимиз ҳам аччиқ, шўр кузга зарар дейдиларку!

Корейс дугонам ЛИ САН ЖОНдан сурагандим: «Билмадим, балки бизда кузнинг қадрига кўпроқ этишганидан булса керак. Қуриш қобилияти озгина сусайгандаёқ кўзойнак тақиб олишади. Қолаверса, ҳозир кўзойнак тақиб молада-ку! — деб жавоб берди.

Яна аҳамият берганмисиз, кўпроқ кимлар кўзойнак тақибди? Балли!.. Киною мультфильмларда ҳам билагон, зеҳли одамларнинг бариси кўзойнакли, шундайми? «Билмасвойни-

нг саргузаштлари» фильмидаги Билагон тимсоли эсингиздами? Кўзойнак таққан дўстларингизга «профессор» деб лақаб қўясиз, туғри топдимми?

— Лекин шунини билиб қуйингки, кўп китоб ўқиган одамгина кўзойнак тақмайди, — дейди мистер ЛИ — Корей Халқаро

— Ана ушлар тез кунда менга ухшаб «кўзойнакли профессор» буладилар.

— Шу билан агар сизга ухшашса, осон экан-да, — дейман ҳазил аралаш.

— Йўқ, ҳазил-ҳазил билану, кузни авайлаш керак. Ҳозир сезилмайди, Кейин, менга ухшаб ишларинг бошингдан ошган пайтларда кўзойнак ҳам ортиқча юк бўлади, — дейди.

Дарҳақиқат, дейман ва сени уйлаб кетаман, Шерали.

Иложини қила олсанг кечаю кундуз телевизор олдида утирасан, юрган йўлингда «денди» уйнаб юрасан. Мистер ЛИНинг ешига етганинда олдий кучадаги ёзувниям кўзойнаксиз ўқиёлмайдиган бўлиб қолмагин-да, ишқилиб.

Наргиза ҚОСИМОВА,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти стипендиати.

МИСТЕР ЛИНИНГ КЎЗОЙНАГИ ҲАҚИДА

Тўртинчи эртақ

Ешлар Лагер директори, кўзойнаги ўртасини курсаткич бармоғи билан кутариб қўяркан. Кейин кулиб қўшимча қилади:

— Мана мен, мактабдаям яхши ўқимаганман. Умуман, кўп китоб ўқимайман, керак-лисини, урнида ўқийман.

— Унда нега кўзойнак тақасиз?

ТОНГ ЮЛДУЗИ Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ КЎМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАХРИР ХАЙЪАТИ:

Муртазо СУЛТОНОВ,
Жаббор РАЗЗОКОВ, Гулнора
ИУЛДОШЕВА, Ҳотам АБДУ-
РАИМОВ, Инқилоб ЮСУП-
ОВА, Далахон ЕҚУБОВ,
Миршохид МИРҲАМИДОВ,
Иноят АБДУСОТОВА, Фе-
руза ОДИЛОВА.

«ЁШ ИҚТИСОДЧИ»

ИЛОВАСИНИ ТАЙЁРЛАГАНЛАР:

Музаффар ПИРМАТОВ,
Равшан ҚАМБАРОВ,
Маҳлиё МИРСОАТОВА,
Гулнора МУҲАМЕДОВА.

ИВМ компютерида теришди ва
саҳифаланди. Офсет усулида
босилди. Ҳажми 1 босма табок
Буюртма — Г -0327.
46.496 нусхалда босилди.
Қогоз бичими — А-3.
Босишга топшириш вақти 19.00
Топширилди — 18.30
Навбагчи
Феруза ОДИЛОВА

Рўйхатдан ўтиш тартиби
№ 000137
Манзилимиз: 700083,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси,
32-уй.
Нашр курсаткичи: № 64563
Телефон:
• 1-33-44-25
• 1-36-57-91
• 1-36-54-21